

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Analýza činnosti neziskových
organizací**

Mgr. Petra Löffelmannová

2019

Plzeň

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Analýza činnosti neziskových
organizací**

Předkládá: Mgr. Petra Löffelmannová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Studijní obor: Právní specializace

Plzeň, 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza činnosti neziskových organizací“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Plzeň, březen 2019

.....

Ráda bych poděkovala JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za jeho ochotný přístup. Dále bych chtěla poděkovat Heleně Urbanové z organizace Člověk v tísni za vřelý přístup a pomoc.

Kdyby se vás někdo zeptal, jestli si myslíte, že planeta Země je svobodná, či nesvobodná, co byste odpověděli?

Obsah

1. ÚVOD.....	1
2. NEZISKOVÉ SPOLEČNOSTI V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU.....	3
2.1. Vymezení neziskového sektoru	3
2.1.1. Místo neziskového sektoru v národním hospodářství.....	3
2.1.2. Typologie neziskových organizací podle Pestoffa.....	4
2.2. Historický vývoj neziskového sektoru na českém území	9
2.2.1. Vývoj do roku 1989	9
2.2.2. Vývoj po roce 1989.....	11
2.3. Recentní úprava neziskových organizací - základní fakta	15
2.3.1. Právnícké osoby nestátního neziskového sektoru.....	15
2.3.2. Status veřejné prospěšnosti	19
2.3.3. Financování nestátních neziskových organizací	21
3. ČINNOST NEZISKOVÉ ORGANIZACE ČLOVĚK V TÍSNI o.p.s.	24
3.1. Představení neziskové organizace Člověk v tísní o.p.s.....	24
3.2. Program činnosti	26
3.2.1. Humanitární pomoc	26
3.2.2. Lidská práva.....	29
3.2.3. Vzdělání a osvěta	32
3.2.4. Sociální práce a integrace	34
3.4. Zdroje financí.....	36
3.5. Stálé zahraniční mise	37
3.6. Člověk v tísní v číslech.....	39
4. PŘÍPADOVÉ STUDIE	40
4.1 Cesta z dluhové pasti	41
4.2 Příští stanice exekuce.....	43
5. ZÁVĚR	45
RESUMÉ	46
ZDROJE	47

1. ÚVOD

Ve dvacátém prvním století většina populace vnímá existenci neziskového sektoru jako přirozenou součást občanské společnosti. Analyzování této oblasti, která svým způsobem představuje jeden z prvků, či výsledků reformy veřejného sektoru po revoluci v roce 1989, není jednoduché. V současné době bohužel nejsou neobvyklé ani mnohdy zbytečné útoky na tuto oblast, kterým se nevyhýbá ani politická scéna. Tento stav může být přisuzován předsudkům či nevědomosti, které ale zpravidla pramení z nedostatečné informovanosti společnosti.

Téma předkládané bakalářské práce je právě analýza činnosti neziskových organizací se zaměřením na činnost jedné z nejvýraznějších neziskových organizací v České republice, a to organizace Člověk v tísni o.p.s.

Bakalářská práce je rozdělena na tři hlavní části, které jsou doplněny o úvod, závěr a cizojazyčné resumé. První kapitola bakalářské práce je zaměřena na neziskové organizace v českém právním řádu. V jednotlivých podkapitolách je vymezení neziskového sektoru, dále je proveden exkurz do historie neziskových společností na českém území, a v neposlední řadě je věnována pozornost recentní úpravě. Představeny jsou základní změny, které přinesla rekonstrukce soukromého práva s přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, týkající se právě neziskového sektoru. Dále je v první kapitole zahrnuto téma financování neziskových společností, resp. nestátních neziskových organizací, kterými se práce více zabývá. První kapitola tak obsahuje obecné seznámení s danou oblastí, neboť tyto informace jsou důležité pro správné pochopení dalšího textu.

Druhá kapitola je zaměřena již na konkrétní neziskovou společnost, a to organizaci Člověk v tísni o.p.s., která je představena jako jedna z významných neziskových organizací na území České republiky. Dále je zanalyzována činnost této organizace, včetně programů a zdrojů financování, díky nimž může tato organizace fungovat.

Poslední stěžejní kapitola práce je věnována analýze případových studií činnosti organizace Člověk v tísni, která dotváří ucelený pohled na činnost této konkrétní neziskové společnosti.

Cílem bakalářské práce není komplexně pojmout toto široké téma, ale toliko představit ucelený pohled na činnost vybrané neziskové organizace se zaměřením na její působení v Plzeňském kraji. Bakalářská práce je dle povahy konkrétní části zpracována několika vědeckými metodami, a to metodou analytickou, deskriptivní, selektivní a komparativní.

Východisky předkládané práce jsou odborné publikace a komentáře k jednotlivým zákonům, výroční a auditové zprávy organizace Člověk v tísni, ale rovněž osobní zkušenosti a rozhovory autorky se zainteresovanými osobami, které byly klíčové především pro druhou a třetí část této bakalářské práce.

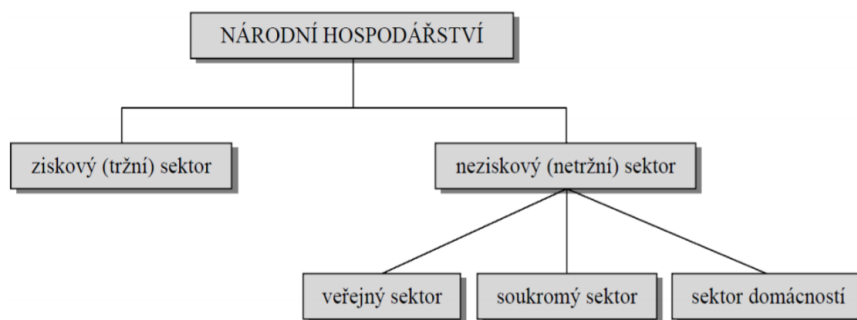
2. NEZISKOVÉ SPOLEČNOSTI V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

2.1. Vymezení neziskového sektoru

Pojem neziskového sektoru je často zaměňován se souvisejícími pojmy. V českém právním prostředí chybí exaktní legální definice, což může přinášet občasný nesoulad v terminologii. Následující podkapitoly proto představují základní pojmy, které je nutné vymezit před samotnou analýzou činnosti konkrétní neziskové společnosti.

2.1.1. Místo neziskového sektoru v národním hospodářství

Samotný neziskový sektor, který bývá často označován také jako „třetí sektor“, obsahuje mnoho organizačních složek a činností.¹ Za *třetí sektor* je označován z důvodu, že z hlediska ekonomie nejde ani o státní instituce, ani o tržní subjekt generující zisk. Pro pochopení postavení **neziskového sektoru** musí být nastíněné celé prostředí národního hospodářství. Z pohledu financí se národní hospodářství dělí na tržní (ziskový) sektor, a dále na netržní (neziskový) sektor. Neziskový sektor bývá dále dělen na tři skupiny. A to neziskový sektor veřejný, neziskový sektor soukromý a neziskový sektor domácností.

Zdroj schématu č.1- členění národního hospodářství dle principu financování: REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

Ustálená praxe zpravidla za neziskový sektor považuje souhrn existujících neziskových organizací, které vyhovují mezinárodně uznávané **definici neziskovosti**

¹ DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex, 1996. ISBN 8085963191.s.86

Lestera M. Salamona a Helmuta K. Anheiera², známou jako strukturálně-operacionální definici. Podle těchto amerických sociologů by neziskové společnosti měly splňovat pět základních kritérií: formálnost, nerozdělování zisku pro potřeby zakladatelů, soukromý charakter, samostatné řízení a dobrovolná charakteristika jejich existence.³ Tento typ vymezení však platí pouze na specifický druh neziskových společností, jež bude podrobněji vymezen v další subkapitole této práce. Jak ale z kritérií Lestera M. Salamona a Helmuta K. Anheiera vyplývá, samotný termín „neziskový/nezisková“ není zcela přesný, neboť i „neziskové“ společnosti zisk nejenže mohou generovat, ale v naprosté většině i reálně generují. Za přesnější výraz by mohlo být považováno „nevýdělečné“. Cílem neziskových společností je prioritně dosažení určitého cíle, ale i obecné dosažení maximálního užitku. Pokud nezisková organizace generuje finanční zisk, nesmí tyto prostředky rozdělit mezi své členy, ale je povinna jej investovat do organizace a jejího daného účelu.⁴ Takové společnosti, nebo chceme-li organizace⁵, nejsou obchodními společnostmi ani jakýmkoliv jinými podnikatelskými subjekty, ale zisk generují pouze jako svoji vedlejší činnost.

2.1.2. Typologie neziskových organizací podle Pestoffa

Definice neziskových společností přesahuje i do dalších pojmových znaků. Jedním ze základních vymezení neziskových společností je jejich rozdělení. Tímto rozdělením, respektive rozdělením celého národního hospodářství na různé sektory se zabýval i švédský ekonom **Victor Alexis Pestoff**. Ve svých publikacích specifikuje dělení národního hospodářství pomocí sektorů, které jsou vyobrazeny v pomyslném trojúhelníku. Toto schéma je snadno čitelné a lze z něj pochopit základní charakteristiky organizací, které v daných sektorech působí. V Pestoffově schématu je dohromady zobrazena výdělečná a nevýdělečná část hospodářství, dále ziskový a neziskový sektor s dalším členěním na soukromý a veřejný, rovněž dělení

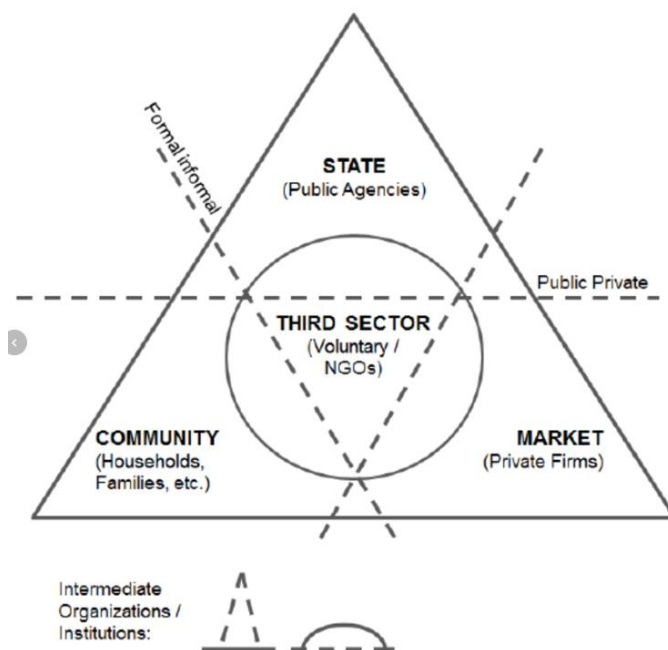
² SALAMON, Lester M., ANHEIER, Helmut K. In *Search of the non profit sector. I. The Question of definitions*. Voluntas Vol.3, No.2, 1992

³ BACHMANN, Pavel. *Management neziskové organizace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-130-3. s. 12

⁴ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-103-3. s. 17-18

⁵ Pojem „nezisková společnost“ je v souvislosti s daným tématem vnímán prakticky totožně s pojmem „nezisková organizace“

na formální a neformální, a to vše je zobrazeno se vzájemnými společnými charakteristikami, které konkrétní oblasti propojují.⁶

Zdroj (originálního) schématu č. 2: PESTOFF, Victor Alexis, Taco BRANDSEN a Bram VERSCHUERE. *New public governance, the third sector and co-production*. New York: Routledge, 2012. ISBN 0415897130

Zdroj (českého) schématu č. 3: REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

⁶ PESTOFF, Victor Alexis, Taco BRANDSEN a Bram VERSCHUERE. *New public governance, the third sector and co-production*. New York: Routledge, 2012. ISBN 0415897130. p. 28

Ačkoliv je Pestoffovo schéma velmi propracované, lze najít typy organizací, které do jeho rozlišení nezapadají. Sám Pestoff tento jev přiznává jako hraniční, či smíšené organizace. Jedním z příkladů můžou být státní podniky založeny za účelem zisku, které jsou založeny nařízením vlády, díky čemuž mají veřejný charakter. Rovněž se jedná o vysoké veřejné školy založeny na základě zvláštního zákona. Neurčitost sektoru je dána veřejným charakterem a zároveň vysokou mírou autonomie, která je obvyklá u soukromých organizací.⁷

Nejen na základě výše uvedeného schématu můžeme popsat základní druhy neziskových organizací. Nejčastěji se neziskové organizace rozlišují na Nestátní neziskové organizace⁸ a příspěvkové organizace státu a jiných veřejnoprávních korporací⁹. Z názvu těchto dvou nejzákladnějších skupin neziskových organizací vyplývá, že původ tohoto rozdělení tkví v tom, kdo dané neziskové organizace zřizuje.

Státní neziskové organizace jsou zřizovány některou z organizačních složek státu a zabezpečují v první řadě realizování výkonu veřejné správy. Jejich cílem je podílet se určitým způsobem na výkonu veřejné správy. Tento výkon v praxi běžně probíhá na všech stupních fungování, tzn. na úrovni obce, regionu či státu jako takového. Jejich právními formami jsou v podmínkách ČR příspěvkové organizace, organizační složky státu, kraje či obce. Nejsou založeny za účelem podnikání a k produkci zisku, který by sloužil k rozdělování mezi členy organizace. Tyto organizace zpravidla zakládají ministerstva nebo místní úřady a podstatné je, že jsou financovány přímo ze státního rozpočtu. Jde o školy, dětské domovy, ústavy sociální péče, domovy pro seniory, zájmové domy dětí, divadla, galerie, muzea, knihovny, informační centra apod.¹⁰

Nestátní neziskové organizace jsou určitým opakem předchozího vymezení státních neziskových organizací. Tento typ neziskových organizací lze nejpřesněji definovat pomocí výše zmíněného modelu Lestera M. Salamona a Helmuta K. Anheiera.

⁷ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5, s. 17-18

⁸ Někdy rovněž „nevládní“ neziskové organizace

⁹ Také „vládní“, „veřejné“

¹⁰ MPSV.CZ: Ministerstvo práce a sociálních věcí.[online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/> dne 20.2.2019

Podle této definice musí daná organizace splňovat pět základních rysů, aby mohla být považována za nestátní neziskovou organizaci:

- **institucionalizovanost** – jedná se o formálně organizovaný subjekt;
- **soukromá povaha** – je oddělená od státního aparátu, nepodléhá řízení státní správou;
- **neziskovost** – dosažený zisk je použit na cíle dané posláním organizace, reinvestován, nemůže být přerozdělen mezi vlastníky, vedení organizace či zaměstnance. Zásadní rozdíl oproti standardním podnikatelským uskupením je v účelu, ke kterému jsou získané finanční prostředky používány;
- **samospráva a nezávislost** – mají struktury, jež umožňují kontrolovat vlastní činnost, včetně autonomních řídicích orgánů a interních pravidel;
- **dobrovolnost** – přítomnost dobrovolného prvku - vznik na základě dobrovolného rozhodnutí, využití dobrovolné účasti na svých aktivitách.¹¹

Na základě tohoto známého pojetí jde o instituce stojící mimo státní struktury, ale zároveň sloužící veřejným zájmům, nikoliv zájmům soukromým. Jako další prvek nestátních neziskových organizací tak může být řazena samotná veřejná prospěšnost, kterou organizace musí splnit.¹² V dostupné české literatuře¹³ lze tento bod definující nestátní neziskovou organizaci najít, a to zvláště po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákon, který **pojem prospěšnosti** zahrnuje.¹⁴

Rozdělení neziskových organizací může být i na základě jiných faktorů, než byly uvedeny výše. Jedním z dalších dělení je rozdělení na základě **kritéria zakladatele**. Prvním druhem neziskové organizace členěné na základě tohoto faktoru jsou **veřejnoprávní organizace**, které jsou založeny státní správou, popř. samosprávou, a jedná se o příspěvkové organizace. Dalšími jsou **soukromoprávní organizace**, které jsou založeny soukromou fyzickou či právnickou osobou, a jedná se např. o spolky či nadace. Posledním druhem neziskové organizace na základě

¹¹ ŠKARABELOVÁ, Simona et al. Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 7-8

¹² Více o zavedení pojmu „veřejná prospěšnost“ v zákoně č. 89/2012 Sb. dále v práci

¹³ Např.: DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. Nevýdělečné organizace v teorii. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-103-3. s. 13

¹⁴ Podrobněji k veřejné prospěšnosti dále v práci

tohoto členění jsou **veřejnoprávní instituce**, kde je dán výkon veřejné správy jako povinnost na základě zákona. Jedná se např. o všechny veřejné vysoké školy.

Druhým kritériem dělení je **charakter poslání** dané organizace. Prvním druhem jsou **veřejně prospěšné organizace**, které jsou založeny za účelem uspokojení potřeb veřejnosti, kdy jde například o zdravotnictví, vzdělávání, ale i ekologii a jiné. Oproti tomu **vzájemně prospěšné organizace** jsou zakládány za účelem vzájemné podpory dané skupiny obyvatel, které mají společný zájem. Posláním tohoto druhu neziskové společnosti je tak uspokojování vlastních zájmů, které však neodporují zájmům druhých osob. Typickými příklady jsou organizace profesních zájmů, oblast kultury, sportu a jiné.

Dalším kritériem dělení neziskových organizací je **kritérium financování**.¹⁵ I v této oblasti hraje financování alfu a omegu fungování, a proto je možné na základě tohoto rovněž charakterizovat skupiny neziskových organizací. První z nich je **organizace financována z veřejných rozpočtů**. Tuto skupinu tvoří organizační složky státu, popřípadě územních celků. Další je **organizace financovaná z části z veřejných zdrojů**, která má na příspěvek zákonný nárok. Jedná se o příspěvkové organizace, určité druhy spolků a hnutí, a rovněž politické strany. Třetí je **organizace financovaná z různých zdrojů**, které tvoří dary, sponzoring, sbírky, ale i vlastní činnost. Tato forma je velmi častá, protože málokdy jsou finance získávány pouze z jednoho zdroje. Posledním druhem je **organizace financována převážně z vlastních zdrojů**, kde veřejné zdroje či dary tvoří minoritní podíl financování fungování dané společnosti.¹⁶

Neziskové organizace mohou být děleny rovněž podle **převládající činnosti**, kterou vytváří. Pokud organizace vyvíjí svojí činnost tak, že poskytuje služby různého druhu, jedná se o **servisní neziskovou organizaci**. Dalším typem neziskové organizace je pak typ **advokační neziskové organizace**, která je zaměřena na obnovu a obhajobu práv a zájmů občanů i nejrůznějších skupin občanů. Mimo tyto dvě skupiny existují ještě **filantropické neziskové organizace**, které se zabývají financováním veřejně prospěšných činností. Patrně nejpočetnější skupinu

¹⁵ Samotné financování rozebráno v následující kapitole

¹⁶ ŠIMKOVÁ, Eva. Management a marketing v praxi neziskových organizací. Vyd. 4., aktualiz. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-012-2. s. 12-13

neziskových organizací tvoří **organizace zájmové**, které se orientují především na své členy, ale mají možnost poskytovat služby i veřejnosti.¹⁷

2.2. Historický vývoj neziskového sektoru na českém území

Existence neziskových organizací je neodmyslitelně spjata s výkonem veřejné správy. Každého člověka tyto instituce provází v průběhu celého života, a to prakticky každodenně. Využíváním zdravotnických, vzdělávacích a kulturních zařízení počínaje a stykem s institucemi veřejného sektoru konče. Všechny tyto instituce jsou, samozřejmě až na výjimky, financovány z veřejných financí a mají neziskový charakter.¹⁸ Vzhledem k povaze těchto aktivit je zřejmé, že historie tohoto sektoru bude velmi bohatá, neboť lidé měli vždy zájem na zajištění potřeb a fungování společnosti.

2.2.1. Vývoj do roku 1989

Původ obecné dobročinnosti a charitativních aktivit lze najít v křesťanské filosofii, která je spojena s milosrdenstvím a filantropií.¹⁹ V souvislosti s rozvojem pobožnosti obyvatel a sílícího vlivu církve se v 13. - 15. století začala formovat sdružení na podporu církví a duchovního vzdělávání. Vedle dobročinných aktivit, ať již předmět jejich podpory byl jakýkoliv, vznikala na našem území i další seskupení, která měla vždy jednu společnou charakteristiku, a to svoji neziskovost. Lidé se sdružovali v regionálních svazech šlechty, ochranných svazech měst, korporací vesnických obcí, či řemeslných cechů. Pro vývoj budoucích neziskových organizací měly tyto svazky velký význam, neboť ve své době představovaly významné součásti fungování společnosti.

Vláda Marie Terezie a Josefa II. přinesla velké změny společnosti, a to nejen v samotném uspořádání státu a společnosti. Došlo především k reformě státní správy, právního systému, ale i postavení církví. Velmi důležitou roli hrálo samotné zrušení nevolnictví a toleranční patent dovolil existenci a fungování i některých nekatolických církví. Obecně sekularizace nahrála skutečnosti, že se do veřejně

¹⁷ BACHMANN, Pavel. Management neziskové organizace. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-130-3. s. 29

¹⁸ TETŘEVOVÁ, Liběna. Veřejná ekonomie. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-79-5. s. 54

¹⁹ humanisticky motivovaná dobročinnost, pochází z řeckého *philein*=milovat, a *anthrōpos*= člověk, v doslovném překladu tedy filantropie znamená obecná láska k člověku

prospěšné činnosti zapojovalo větší množství lidí, ale i mimocírkevních organizací. Zároveň se však prospěšná činnost začala rozšiřovat i mimo zdravotní péči o potřebné. Začala vznikat nejrůznější sdružení, jejichž historické názvy se v dnešní době již nepoužívají. Šlo například o bratrstva, salony, legie, kůry, či cechy. Nejdůležitějším prvkem tohoto rozkvětu spolkové činnosti je změna samotného charakteru, kdy se povinné shromažďování změnilo na dobrovolné. Toto souviselo s vývojem samotné společnosti, kdy se ze stavovské změnila na občanskou, a do popředí vstoupil jednotlivec a s tím související svobodné rozhodování.²⁰

Velký význam pro rozvoj neziskové činnosti mělo Národní obrození. V této době byla společnost ovlivněna národnostními emancipačními snahami, které se projeví i v neziskových činnostech. V roce 1867 byl přijat říšský zákon o spolcích, kde byla spolková a charitativní činnost vymezena a upravena. Občané chtěli dosáhnout nejen politické a kulturní svobody, a proto zakládali různé nadace a spolky, které měly velký rozsah působnosti.²¹

Další nárůst nadační a spolkové činnosti byl zaznamenán založením samostatné Československé republiky. Některými autory je toto období nazýváno dokonce „zlatým věkem“, neboť nastal značný nárůst díky národnostním principům.²² Začaly tak vznikat spolky české, německé, polské, ale i židovské a rusínské. Po zahraničním vzoru vzniklo také velké množství neziskových organizací, jako například Skaut. V tomto období byl neziskový sektor zaměřen nejen na sociální problémy a ochranu veřejného zdraví, ale docházelo k výraznému rozvoji oblasti vzdělávání a kultury, které tvořily jádro společenského života a zábavy.²³

Tento zdárný vývoj však přerušila okupace Československa a následná druhá světová válka, kdy byly neziskové organizace rušeny, či reorganizovány tak, aby vyhovovaly tehdejšímu uspořádání společnosti zmítané válkou. Po skončení války došlo k obnovování stavu, jež byl na našem území v meziválečném období. Postupně

²⁰ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024516509. s. 28-29.

²¹ DOLEŽALOVÁ, Antonie. *Hlávkoví předchůdci a pokračovatelé: právní postavení a sociální funkce nadací v českých zemích a v Československu od jejich vzniku do současnosti*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2014. ISBN 978-80- 86729-97-8., s.78

²² FRIČ, Pavol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 8086432041.s.18

²³ Tamtéž, s.19

se však začaly významné neziskové organizace, jako byl Sokol, SSM nebo Svaz brannosti dostávat pod vliv politických stran.

Poté, co se k moci v roce 1948 dostala komunistická strana, nastalo omezení sdružování občanů a jeho přeměna na řízené organizace. Majetek spolků a jiných neziskových organizací byl zkonfiskován a organizace byly postupně slučovány do „dobrovolných organizací“ Národní fronty. Nejdůležitějším bodem napříč všemi organizacemi byla loajalita k politickému režimu. Prakticky veškeré služby poskytované neziskovým sektorem byly nahrazeny nově vytvořeným státním neziskovým sektorem, který zajišťoval školství, zdravotnictví, nebo sociální péči.

Uvolňování politického režimu, které vyvrcholilo Pražským jarem v roce 1968, vedlo ke zvýšenému zájmu lidí o funkce ve veřejné sféře. Docházelo i k obnovám některých dříve zaniklých neziskových organizací, jako například Junák či Sokol. Uvolněná politická situace umožnila i vznik nových politických organizací, které byly výsledkem obecné společenské nálady a nastupujících změn. Tento pozitivní vývoj přerušily vojska Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a situace se v oblasti neziskového sektoru vrátila opět před rok 1960.

Normalizace znamenala deziluzi společnosti, docházelo k propouštění lidí ze zaměstnání a k čistkám ve vyšších funkcích. Lidé neměli možnost studovat a cestovat, ale i se volně sdružovat a projevovat své názory, které by byly jakkoliv zaměřeny proti vládnoucí straně. Docházelo k velkému nárůstu emigrace obyvatel. Tento stav nahrával vzniku samizdatu a postupnému vytváření občanských aktivit, jako bylo například hnutí Charty 77, VONS apod.²⁴

2.2.2. Vývoj po roce 1989

Rok 1989 a Sametová revoluce odstartovaly velké změny nejen ve společnosti, ale i ve fungování neziskového sektoru. Velmi rychle začaly vznikat stovky neziskových organizací a již v roce 1990 bylo registrováno 2500 občanských sdružení. Prioritní zákonnou úpravou představovala nově přijatá Ústava a Listina základních práv a svobod v roce 1993, které zaručovaly i právo na sdružování, svobodné vyznání apod., což představovalo základ pro rozvoj neziskového sektoru. Samotná legislativa neziskového sektoru se vyvíjela postupně. Nejdříve vznikla

²⁴ FRIČ, Pavol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 8086432041. s.20

zákonná úprava činnosti občanských sdružení, a to zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, jejímž účelem bylo především co nejrychleji umožnit realizaci práva občanů na sdružování, po kterých po revoluci prahla celá společnost.

V průběhu 90. let byl vývoj neziskového sektoru nemalou měrou ovlivněn i konfrontací názorů dvou politických osobností, a to Václava Havla a Václava Klause. Havel prosazoval participaci občanů například zapojením se do spravování věcí veřejných prostřednictvím právě nestátních neziskových organizací, jejichž hlavním cílem bylo zaprvé ovlivňovat prostředí politické a tedy i samotné politické strany a zadruhé jednat tak, aby byly zdrojem hodnot, energie a myšlenek pro vyspělou občanskou společnost a tedy i stát. Oproti tomu Klaus odmítavým způsobem reagoval na posílení vlivu neziskových organizací s tím, že k naplnění společenského života stačí svoboda, politický pluralismus a trh.²⁵

V období 1997-2001 se stal vztah státu k neziskovému sektoru pozitivnějším a byl položen právní základ fungování tohoto odvětví. Především zákonem o nadacích a nadačních fondech došlo ke konsolidaci nadační sféry, na kterou navazovalo zpřesnění dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Obnovila se činnost Rady vlády pro nestátní neziskové organizace a byly rozděleny první prostředky z Nadačního investičního fondu.²⁶

Počátek nového tisíciletí přinesl hned dvě velké změny. První byla reforma veřejné správy, během níž vznikly vyšší územně samosprávné celky, na které měly být mimo jiné převedeny prostředky k podpoře nestátních neziskových organizací. Toto bylo výrazným projevem decentralizace veřejných rozpočtů v souvislosti s financováním neziskových organizací. Druhou změnou byl vstup České republiky do Evropské unie, což umožnilo neziskovému sektoru využívat fondy EU a navozovat nová partnerství.

V této době se pomalu začaly objevovat tendence vedoucí k přijetí zákona, který by byl základní zastřešující úpravou této speciální oblasti. Tyto snahy se projevovaly u nás²⁷, ale i v zahraničí.²⁸ K tomu ale nikdy nedošlo a právní úprava

²⁵ KLAUS, Václav. *Poznámky k „analýzám“ transformace* [online]. Dostupné z: <http://www.klaus.cz/clanky/558>

²⁶ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024516509. s.33-34

²⁷ Např. návrh zákona o neziskových organizacích a o změně a doplnění některých zákonů, který podalo zastupitelstvo Pardubického kraje v roce 2006

zůstala i nadále roztržštěna do obecných zákoníků, ale i do specializovaných zákonů upravujících jednotlivé typy neziskových organizací. Základním právním pramenem tak byl zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který definoval právnické osoby. Až do přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, fungovaly v českém právním prostředí následující organizace, přičemž u každé (krom poslední skupiny) je uveden *lex specialis*²⁹, na základě kterého v tomto období fungovaly:

- zájmová sdružení právnických osob (*zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník*)
- občanská sdružení včetně odborových organizací (*zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů*)
- honební společenstva (*zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti*)
- profesní komory (*různé zákony pro dané komory*)
- politické strany a politická hnutí (*zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách...*)
- registrované církve a náboženské společnosti (*zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání*)³⁰
- nadace a nadační fondy (*zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech*)
- obecně prospěšné společnosti (*zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech*)
- společenství vlastníků jednotek (*zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů*)
- veřejné vysoké školy (*zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách*)³¹
- sdružení bez právní subjektivity (*zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník*)

²⁸ FRIČ, Pavol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 8086432041.s. 61

²⁹ Zvláštní zákon upravující danou oblast

³⁰ jako jediný zůstal v platnosti i po přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Podrobněji vizte níže v následující podkapitole

³¹ Základní přehled změn, které přináší nový Občanský zákoník | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 22.02.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-ktere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html>

Pochopitelně docházelo v rámci těchto subjektů nespočetněkrát ke konfliktním situacím, které musely být řešeny soudní cestou. Například se zmíněnými honebními společenstvy souvisí i rozsudek Nejvyšší soud České republiky ze dne 18. 07. 2007, sp. zn. 28 Cdo 364/2005. Na základě tohoto judikátu byla stanovena povinnost mysliveckého sdružení přijmout přednostně za člena vlastníka pozemku, který je součástí honitby. Tuto povinnost nelze omezit tím, že stanovy mysliveckého sdružení upravují podrobnější postup, který by měl negativní dopad na splnění této povinnosti.³²

Jak již bylo zmíněno, v českém právním řádu chyběla legální definice neziskových organizací. Konkrétnější definici přinesl například Návrh zákona o neziskových organizacích a o změně a doplnění některých zákonů, který podalo zastupitelstvo Pardubického kraje v roce 2006.³³ Tento návrh zákona obsahoval celkem podrobnou úpravu právních poměrů a postavení neziskových organizací, čemuž dominovala definice neziskové organizace. V tomto návrhu se za neziskovou organizaci považovala právnická osoba, která je zřízena podle citovaného (nepřijatého) zákona, a jejíž hlavní činností je poskytování služeb a provádění činností, jež jsou zpravidla neziskové a slouží veřejnému zájmu. Z důvodu absence legální definice se za uspokojivé považovalo vymezení neziskových organizací pomocí zákona o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezil neziskové organizace jako *poplatníka, který není založen za účelem podnikání*. Do roku 2014 pod toto ustanovení spadaly zejména následující subjekty:

- Občanská sdružení včetně odborových organizací
- Politické strany a politická hnutí
- Registrované církve a náboženské společnosti
- Nadace a nadační fondy
- Obecně prospěšné společnosti
- Veřejné vysoké školy
- Veřejné výzkumné instituce
- Školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu
- Obce

³² LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 1102

³³ Tento návrh zákona nebyl přijat.

- Kraje
- Organizační složky státu
- Příspěvkové organizace
- Státní fondy
- Subjekty, o nichž tak stanovil zákon³⁴
- Zájmová sdružení právnických osob, pokud měla tato sdružení právní subjektivitu a nebyla zřízena za účelem výdělečné činnosti³⁵

2.3. Recentní úprava neziskových organizací - základní fakta

Revoluční změnou pro oblast neziskového sektoru byla rekonfigurace soukromého práva přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014 (dále jen „Občanský zákoník“, případně podle kontextu „nový občanský zákoník“). Tento zákon obsahuje právní úpravu nestátních neziskových organizací, na které je zaměřena tato podkapitola. Konkrétně se jedná o spolky, ústavy, nadace a nadační fondy. Mimo již zmíněný Občanský zákoník nabyl účinnosti současně i zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a další doprovodné zákony, jako například zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Přijetím těchto zákonů však došlo ke zrušení velké většiny zákonů, které dosud upravovaly fungující neziskové organizace, jako např. zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, nebo zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

2.3.1. Právnické osoby nestátního neziskového sektoru

Nestátní neziskové organizace fungují jako právnické osoby a mají právní osobnost, tzn. způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Na základě Občanského zákoníku se rozlišují tři typy právnických osob, a to **korporace, fundace a ústavy**.

Korporace jsou právnické osoby, mezi které s ohledem na neziskovou oblast patří **spolky**.³⁶ Pro spolky je příznačné, že je tvoří členové nebo společníci. Toto

³⁴ Vedle uvedených společností mohly být do tohoto seznamu řazeny například i společnosti s ručením omezeným, či akciové společnosti, které byly založeny za jiným účelem, než za účelem podnikání, pokud to zvláštní zákon nevyklučuje

³⁵ Zákon č. 586/1992 Sb.

³⁶ Základní přehled změn, které přináší Občanský zákoník | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. [cit. 22.02.2019].

tvoří *osobní složku* každého spolku. Mezi základní znaky spolku patří samospráva a autonomie, dobrovolnost členství a principiální nezávislost majetku.

Dalším subjektem upraveným Občanským zákoníkem jsou **fundace**. Tato právnická osoba je zřizována za účelem *sdržení majetku*. Mezi fundace jsou řazeny nadace, nadační fondy a přidružené fondy, jejichž základ tvoří majetek určený k určitému účelu.³⁷

Poslední druhem právnické osoby založené za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky, jsou **ústavy**. Ústav, jakožto nová právní forma, kombinuje dvě složky typické pro výše uvedené právnické osoby, a to *osobní a majetkovou složku*. Ústav nemá členy jako spolek, ale standardně zaměstnance. Rovněž majetek ústavu není chráněn způsobem srovnatelným s ochranou majetku u fundací.³⁸

Zcela novou právní formou neziskové společnosti je pak **sociální družstvo**, které je jakousi odpovědí na rozvoj sociálního podnikání. Tato forma není braná jako čistě nezisková společnost, ale stojí na určitém pomezí oblastí neziskové a tržní. Tyto specifické druhy družstev³⁹ fungují na neziskových principech tím, že např. nedochází ke zhodnocování vkladů, a slouží především k řešení sociálních otázek, jako je například integrace znevýhodněné skupiny osob. V kontrastu a posun na onu hranici pak tvoří skutečnost, že sociální družstva mají možnost rozdělování až 33 % ze zisku mezi své členy.⁴⁰

Naopak pro **evidované právnické osoby zůstala platit původní zákonná úprava**. Evidované právnické osoby se nadále řídí zákonem č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (dále jen „zákon o církvích“). Možnost zakládat vlastní církevní právnické osoby je bezpochyby součástí vnitřní autonomie církví

Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-ktere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html>

³⁷ NEZISKOVKY- Fakta o NNO. NEZISKOVKY- [online]. Dostupné z: <https://www.neziskovky.cz/clanky/511/fakta/>

³⁸ Základní přehled změn, které přináší nový Občanský zákoník | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 22.02.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-ktere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html>

³⁹ Zákony.centrum.cz [online]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/cast-1-hlava-6-dil-3>

⁴⁰ NEZISKOVKY- Fakta o NNO. NEZISKOVKY- [online]. Dostupné z: <https://www.neziskovky.cz/clanky/511/fakta/>

registrovaných rovněž na základě výše zmíněného zákona o církvích. Právo zakládat právnické osoby podle zákona o církvích ale náleží pouze církvím a náboženským společnostem, které jsou registrovány podle církevního zákona, popřípadě jako spolky. Neregistrované církve tuto možnost nemají. Tyto církevní právnické osoby jsou zaevidovány na Ministerstvu kultury a jejich vznik podléhá evidenčnímu principu.⁴¹ Ministerstvo kultury nezkoumá danou právnickou osobu, jež je předložena k evidenci, ale pouze splnění formálních záležitostí.⁴²

S přijetím Občanského zákoníku bylo tedy patrné, že určité formy fungování neziskových společností zcela přestanou existovat a že bude docházet k transformaci těchto forem fungování na jiný typ, který nová právní úprava umožňuje. Jednalo se především o obecně prospěšné společnosti, které měly s rekonstrukcí soukromého práva de facto čtyři možnosti toho, jak vyřeší svojí existenci. První variantou byla transformace na ústav, nadaci, či nově zavedenou formu sociálního družstva. Další variantou, kterou současná úprava umožňuje, bylo ponechání formy „obecně prospěšné společnosti“. Jednalo se však pouze o možnost fungování stávajících obecně prospěšných společností, které byly založeny do konce roku 2013, již nemůže dojít k novému založení takové společnosti. V této souvislosti došlo k zajímavé situaci, kdy na základě přechodného ustanovení Občanského zákoníku v § 3050 bylo stanoveno, že „*práva a povinnosti obecně prospěšných společností se i nadále řídí dosavadními právními předpisy*“, ale zároveň se závěrečnými ustanoveními Občanského zákoníku (§ 3080, bod 163 a 164) zrušil zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Tím vznikl stav, kdy se poměry fungujících obecně prospěšných společností řídí Zákonem o obecně prospěšných společnostech, který ale jinak nemůže být užíván, a dále i zrušeným občanským nebo obchodním zákoníkem, ale vztahy obecně prospěšných společností navenek vůči odlišným subjektům (např. při uzavírání smluv) se řídí už novým občanským zákoníkem.⁴³

Související tématem byla otázka, jak řešit situaci, kdy název právnické osoby nebude korespondovat s aktuální právní úpravou. S touto situací bylo operováno již

⁴¹ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině. 2., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s.1089

⁴² KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář.* V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-362-2. s. 59

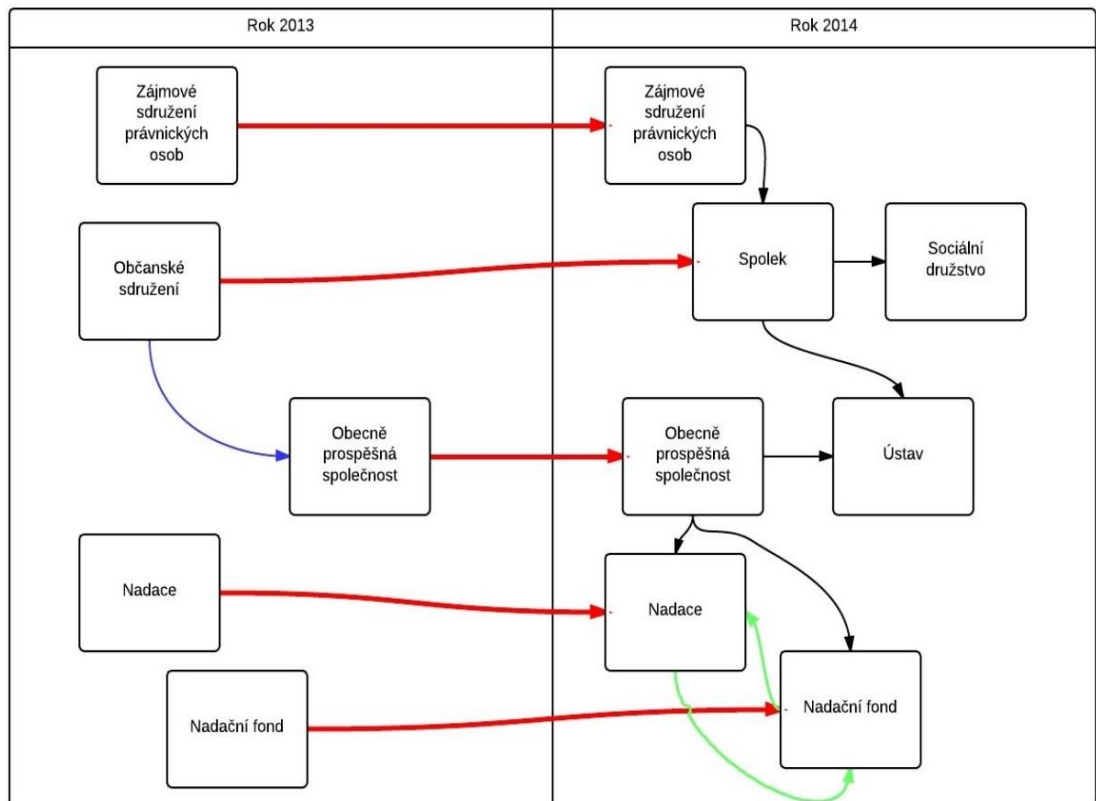
⁴³ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav; DEVEROVÁ, Lenka, a kol. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-445-2. s. 487–488.

při tvorbě nového občanského zákoníku, který obsahuje v § 3042 ustanovení, že pokud odporuje název právnické osoby ustanovením tohoto zákona, musí daná právnická osoba přizpůsobit svůj název požadavkům uvedeným v tomto zákoně do dvou let ode dne nabytí jeho účinnosti. I přesto může nastat situace, kdy existují organizace, které svůj název, jež nesedí recentní právní úpravě, používají dlouhodobě a je ve společnosti zažitý. Jeho případná změna by mohla mít dalekosáhlé negativní důsledky ve smyslu vnímání takové společnosti. Zákonodárce tak umožnil poskytnutí výjimky na základě § 3042 Občanského zákoníku. Jako typický příklad může být uveden např. Fond ohrožených dětí.⁴⁴

Nejen obecně prospěšná společnost musela projít určitým procesem transformace. Jak bylo výše uvedeno, rekodifikací soukromého práva došlo k výrazným změnám týkajících se právě neziskového sektoru.

Pro přehlednost k jakým transformacím došlo s účinností nového občanského zákoníku je přiloženo názorné schéma, ve kterém jsou zobrazeny nejen změny povinné na základě zákona, ale rovněž změny fakultativní, pro které se mohou dané právnické osoby rozhodnout.

⁴⁴ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. Nevýdělečné organizace v teorii. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-103-3. s. 47

- změna ze zákona (červená)
- přechod možný jen před 1. 1. 2014 (modrá)
- přechod možný dle přechodných ustanovení NOZ (černá)
- přechod možný dle NOZ vždy (zelená)

Zdroj schématu č. 4: J. Benák, 2013, prezentace, BPV_ERNO

2.3.2. Status veřejné prospěšnosti

Současná právní úprava přinesla novinky nejen v oblasti typů právnických osob a tím i samotných druhů neziskových organizací. Významnou novinkou je **status veřejné prospěšnosti**⁴⁵, která je upravena v § 146 Občanského zákona a je definována následovně:

⁴⁵ Původně mě být přijat zákon o statusu veřejné prospěšnosti jako jeden z doprovodných předpisů rekonstrukce soukromého práva, nakonec ale nebyl přijat

„Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.“⁴⁶

Celý koncept civilního statusu veřejné prospěšnosti je v českém právním prostředí nový. Jako důvod jeho zákonného zakotvení bylo posílení právnických osob, jejichž posláním je dosahování obecného blaha. Ve společnosti, kde není péče o obecné blaho ve výlučné režii státu, je považováno za vhodné vytvořit co největší prostor pro soukromou iniciativu směřující k podpoře obecného blaha. Dalším důvodem byla i vyšší míra transparentnosti těchto právnických osob. Nejpodstatněji vystihuje veřejnou prospěšnost definice, že *„posláním právnické osoby je přispívat, v souladu se svým zakladatelským jednáním, k dosahování obecného blaha vlastní činností.“⁴⁷* Veřejná prospěšnost se promítla i do dalších právních předpisů. S tímto termínem pracuje například zákon č. 299/2001 Sb., o zvláštních řízeních soudních a zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

V návaznosti na zmíněné veřejné rejstříky je nutno zmínit další novinky, které přinesl Občanský zákoník a **zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob**. Všechny právnické osoby soukromého práva jsou od účinnosti Občanského zákoníku zapisovány do veřejných rejstříků. Pro obchodní korporace nebo pro obecně prospěšné společnosti to není novinka. Zákon podrobně stanovuje, které údaje se do rejstříku zapisují a které listiny je nutné založit do sbírky listin.⁴⁸ Veřejnými rejstříky právnických a fyzických osob se podle zmíněného zákona rozumí spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností.⁴⁹

⁴⁶ Nový Občanský zákoník (úplné znění) - Podnikatel.cz. Podnikatel.cz - největší server pro podnikatele v ČR [online]. Copyright © 2007 [cit.22.02.2019]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/uplne/>

⁴⁷ LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 771

⁴⁸ ANNOJMK | Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje, z. s. [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: http://www.annojmk.cz/sites/all/files/2016_dopady-noz-na-nno-teorie-praxe.pdf

⁴⁹ 304/2013 Sb. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

Aktuálně tak existují v České republice následující typy neziskových organizací:

- spolky
- obecně prospěšné společnosti
- ústavy
- nadace
- nadační fondy
- církevní organizace
- evidované církevní právnické osoby

2.3.3. Financování nestátních neziskových organizací

Financování nestátních neziskových organizací je tématem natolik širokým, že by bylo hodno samostatné akademicko-vědecké práce. Pro účely zpracování této bakalářské práce postačí představení základních tezí a principů, na nichž je financování tohoto sektoru postaveno.

2.3.3.1. Zdroje

Zdroje financování nestátních neziskových organizací jsou rozděleny do dvou základních kategorií. Jedná se o rozdělení na vlastní zdroje a cizí zdroje.

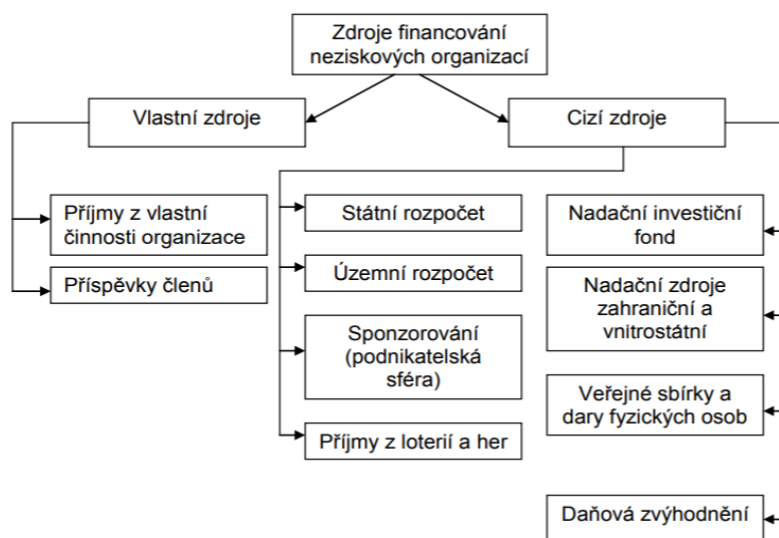
Vlastní zdroje představují zdroje získané díky vlastní činnosti dané organizace. Tyto zdroje jsou získávány hospodářskou činností, jde o obchodní nebo komerční příjmy organizace. Do této kategorie lze zahrnout příjmy získané například pořádáním kurzů, přednášek či prodejem vlastních produktů. Mezi důležitou součást vlastních zdrojů patří výběr členských poplatků např. u spolků.⁵⁰

Cizí zdroje mohou být dále děleny na dvě složky, a to na veřejné zdroje a soukromé zdroje. Veřejné zdroje tvoří příjmy z veřejných rozpočtů a fondů. Za veřejné zdroje se považují granty, dotace či příspěvky vlády, které jsou nařízené ze zákona a jsou vyhrazené za účelem uskutečňování veřejných programů a některých druhů činností. Přidělováním těchto prostředků jsou povinni stanovené orgány veřejné správy, jako jsou ministerstva, nebo obce. Soukromé zdroje financování nestátních neziskových organizací tvoří čtyři složky. Jedná se o individuální a sponzorské dary, dále o příjmy od nadací a nadačních fondů, které daná nezisková

⁵⁰ FRIČ, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 8086432041. s. 53

organizace může požádat o finanční pomoc. Další možností jsou dary z podnikatelské sféry, přičemž velké podniky mají zřízený svůj vlastní grantový systém, kterým neziskový sektor podporují. Poslední variantou jsou sdružené formy, do kterých se řadí různá fundastringová opatření⁵¹ společnosti.⁵²

Pro ucelenost a větší přehled je přiloženo schéma, které vyobrazuje zdroje financování nestátních neziskových organizací.

Zdroj schématu č. 5: vlastní zpracování

2.3.3.2. Fundastring

Fundraising se vykládá jako proces získávání financí či jiných zdrojů pro obecně prospěšnou společnost.⁵³ Jde o poměrně nový pojem, který zahrnuje různé činnosti vedoucí k získání finančních a jiných zdrojů na činnost dané neziskové společnosti. Určitým synonymem může být rozšiřování zdrojů financování této oblasti. Necílí pouze ale na finanční zdroje, ale obecně usiluje o to, aby byla společnost schopna fungovat a dosahovat stanovených cílů. Této oblasti se v každé neziskové společnosti může věnovat jiné spektrum osob, nejčastěji to však bývá

⁵¹ Vizte v následující podkapitole

⁵² DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex, 1996. ISBN 8085963191.s.86

⁵³ fundraising - ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/fundraising-fandrejzing>

výkonný ředitel, předseda představenstva či profesionál zodpovědný za tuto oblast v dané společnosti, který se nazývá fundraiser.⁵⁴

K tématu financování nestátních neziskových organizací se vyjádřil politolog Jiří Pehe, jehož postoj vyjadřuje nejen samotné financování, ale i spojitost fungování neziskových organizací s mírou vyspělosti demokracie státu.

„Moderní státy podporují neziskové organizace i finančně, zejména pokud má stát zájem o určitou oblast. Za normálních okolností by samozřejmě bylo lepší, kdyby dobročinné organizace, nadace atd. získávaly peníze jinak než od státu, protože mají být alternativou vůči státu. Jsme však v situaci, kdy podnikatelský sektor je nedostatečně rozvinutý a nemáme rovněž ani vytvořenou vhodnou daňovou soustavu, která by podnikatelským subjektům umožňovala neziskové aktivity přímo podporovat. I když to některé z nich dělají, není to zařízeno tak, aby se to podnikatelským subjektům opravdu vyplácelo, navíc je podnikatelský sektor slabý na to, aby uživil opravdu robustní neziskový sektor. Považuji za rozumné, že peníze, které z NIF jakoby patřily státu, i když byly ziskem z privatizace, stát v určité části rozdělí nadacím. Obecně, za normálních podmínek, až budeme normálně fungující demokracií, by to mělo být tak, že různé nadace a další podobné subjekty budou získávat peníze ne od státu, ale od jiných subjektů.“⁵⁵

⁵⁴ Hloušek, J., & Hloušková, Z. (2011). Získávání zdrojů na aktivity nno působící v sociální oblasti. Hradec Králové: Gaudeamus.

⁵⁵ Financování neziskových organizací.[online].]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: http://file:///C:/Users/Vojt%C4%9Bch/Downloads/6Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_P%C5%99%C3%ADklady%20financov%C3%A1n%C3%A

3. ČINNOST NEZISKOVÉ ORGANIZACE ČLOVĚK V TÍSNI o.p.s.

Člověk v tísni je nevládní nezisková organizace (dále rovněž jen „Člověk v tísni“, nebo dle kontextu „nezisková organizace“), která vychází z myšlenek humanismu, svobody, rovnosti a solidarity. Jedná se o jednu z největších neziskových organizací se sídlem v České republice, která svou činností usiluje o otevřenou, informovanou, angažovanou a zodpovědnou společnost k problémům na území České republiky i v zahraničí. Cílem, který byl stejný v době založení, stejně jako dnes, je pomáhat v krizových oblastech a přispívat k dodržování lidských práv po celém světě.⁵⁶

Oficiálně používané logo

Oficiálně používané logo v anglickém jazyce

Zdroj obrázků č. 1+2: Pro média - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019].
Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/pro-media>

3.1. Představení neziskové organizace Člověk v tísni o.p.s.

Historie této neziskové organizace sahá do roku 1992, kdy byla založena jako *Nadace Lidových Novin*. Jejími zakladateli byli Šimon Pánek (zároveň současný ředitel společnosti), Jaromír Štětina a Česká televize. Na počátku byla vize Jaromíra Štětiny propojit novinářinu a „dělání dobra“.⁵⁷ Jejím prvotním smyslem bylo od

⁵⁶ O nás - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019].
Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>

⁵⁷ DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. *Člověk 25: čtvrtstoletí Člověka v tísni*. Praha: Zeď, [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2. s. 6

počátku nejen šíření informací, které společnost v postkomunistické zemi vyžadovala, ale i konkrétně pomoci. V roce 1994 převzala Nadaci Lidových novin pod záštitu České televize a vznikla tak Nadace Člověk v tísni při České televizi.⁵⁸ Organizace v této podobě existovala do roku 1999, kdy změnila formu z nadace na obecně prospěšnou společnost. Tato forma organizace Člověk v tísni trvá dodnes.

Organizace má široké působení, a to nejen co do činností, ale především i co se týče plošného působení. Člověk v tísni, ve světě znám jako People in need, působí nejen na území České republiky, ale vzhledem ke svým základním cílům, což je přispívat k dodržování lidských práv, působí zároveň po celém světě. Za celou dobu své existence působila organizace ve více než 50 zemích světa.

Hlavní činností organizace Člověk v tísni jsou čtyři základní oblasti – humanitární pomoc a rozvojová spolupráce, podpora lidských práv, programy sociální integrace, vzdělání a osvěta.⁵⁹ Humanitární pomoc poskytuje Člověk v tísni při přírodních a jiných katastrofách po celém světě, kdy zajišťuje základní potřeby a pomoc v dané oblasti. Rozvojové programy jsou realizovány v zemích Afriky, Asie a Evropy, kde se Člověk v tísni snaží zlepšit přístup obyvatel ke vzdělání, zdravotní péči, dostupnosti pitné vody, dodržování hygieny, rozvoji místních zdrojů obživy i zapojení lidí do procesů ovlivňujících dění v jejich zemi.⁶⁰ Oblast podpory lidských práv je realizovaná především pořádáním festivalu Jeden svět, který se pravidelně pořádá od roku 1999 a je jeden z nejvýznamnějších lidskoprávních festivalů v Evropě. Konečně mezi informační a vzdělávací oblast patří vzdělávací programy na školách i pro širokou veřejnost.⁶¹

Vedle výše uvedených oblastí činnosti zároveň Člověk v tísni prakticky okamžitě reaguje na aktuální události nejen ve světě, ale i v České republice. Jedná se především o živelné katastrofy, jako jsou například povodně. Díky rychlé finanční

⁵⁸ Člověk v tísni, o.p.s., IČO: 25755277, 23. 2. 2019 - Obchodní rejstřík | Peníze.cz. Obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, ARES | Peníze.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://rejstrik.penize.cz/25755277-clovek-v-tisni-o-p-s>

⁵⁹ Podrobněji dále v práci

⁶⁰ DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. *Člověk 25: čtvrtstoletí Člověka v tísni*. Praha: Zeď, [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2. s. 117

⁶¹ O nás - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>

sbírce dokáže Člověk v tísní včas reagovat na potřeby postižených oblastí a realizovat pomoc přímo v místě dané katastrofy.⁶²

3.2. Program činnosti

Jak již bylo výše nastíněno, organizace Člověk v tísní má široké pole působnosti a realizuje pomoc prostřednictvím několika odlišných programů. V následujících podkapitolách jsou tyto programy představeny v obecné rovině, ale i s důrazem na rok 2017.⁶³ První dvě zmíněné oblasti, tedy humanitární pomoc a podpora lidských práv, se týkají především zahraničního působení, následující dvě, a to vzdělání a osvěta a programy sociální integrace, jsou aktivitami činěnými na území České republiky.

3.2.1. Humanitární pomoc

Jedna z hlavních funkcí této organizace je poskytování humanitární pomoci v oblastech světa, kde vznikne potřeba této pomoci na základě různých důvodů. Konkrétní oblasti určuje organizace sama podle urgentnosti situace a zároveň podle reálných možností přispět k požadované změně. V daných problematických oblastech se zaměřuje na pokrizovou obnovu, a také na psychickou pomoc obyvatelům vyrovnat se s nastalou situací. V rámci humanitární pomoci je dále bojováno s chudobou, a to tím způsobem, že se organizace snaží najít příčiny chudoby a následně je řešit. Typickým příkladem je nedostatečný přístup ke vzdělání nejen v zemích Afriky, který Člověk v tísní řeší dlouhodobě různými způsoby, především zajišťováním vzdělání prostřednictvím svých pracovníků, ale i například výstavbou nových škol.⁶⁴

Mezi další kroky, jež jsou uskutečňované v rámci humanitární pomoci, bezesporu patří i zájem na zlepšení životní úrovně obyvatel, posilovat občanskou společnost a šířit demokracii ve státech, kde převládá diktátorský či jinak lidská práva omezující režim.⁶⁵ Zde Člověk v tísní podporuje lidi snažící se o kritiku a

⁶² DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. Člověk 25: čtvrtstoletí *Člověka v tísní*. Praha: Zeď, [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2. s. 118

⁶³ Poslední dostupná Výroční zpráva organizace Člověk v tísní

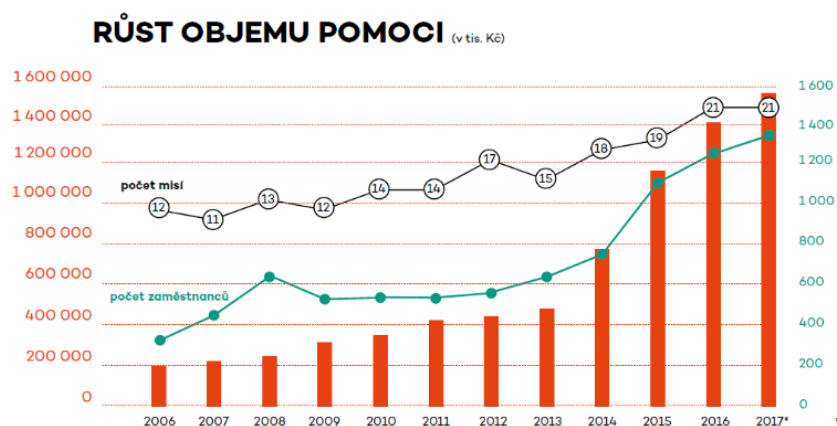
⁶⁴ [online]. Copyright © 2019 Člověk v tísní [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.skolavafrice.cz/prave-stavime>

⁶⁵ Typicky se jedná o humanitární pomoc v Barmě a na Kubě

obecný dialog s mocí, jež vede k podpoře dodržování lidských práv a svobod.⁶⁶ Při zhodnocení těchto dvou konkrétních činností je zřejmé, že se Člověk v tísní prostřednictvím svých aktivit orientuje jednak na akutní, krátkodobé cíle, ale zároveň i na dlouhodobé aktivity, které mají za cíl dosáhnout určitých změn v dané oblasti.

Humanitární a rozvojová sekce organizace Člověk v tísní v současné době působí ve dvaceti dvou zemích a z toho v patnácti má stálé pobočky. Každoročně jsou realizovány projekty v objemu několika set milionů korun pro stovky tisíc lidí, kteří se narodili ve znevýhodněných oblastech světa.⁶⁷ Člověk v tísní je zároveň členem Alliance2015. Toto je strategická síť sedmi evropských nevládních organizací aktivních v oblasti humanitární pomoci a rozvojových projektů. Tato spolupráce přináší efektivnější výsledky jak při práci v cílových zemích, tak i při kampaních ovlivňujících postoje politické reprezentace i široké veřejnosti v Evropě.⁶⁸

Pro názornou ukázkou uskutečňované humanitární pomoci v zahraničí jsou přiložena následující dvě schémata. První schéma vyobrazuje růst objemu pomoci od roku 2006 až do poslední dostupné výroční zprávy z roku 2017. A druhé schéma zobrazuje, jakým způsobem je zajišťována nejzákladnější pomoc v potřebných oblastech.

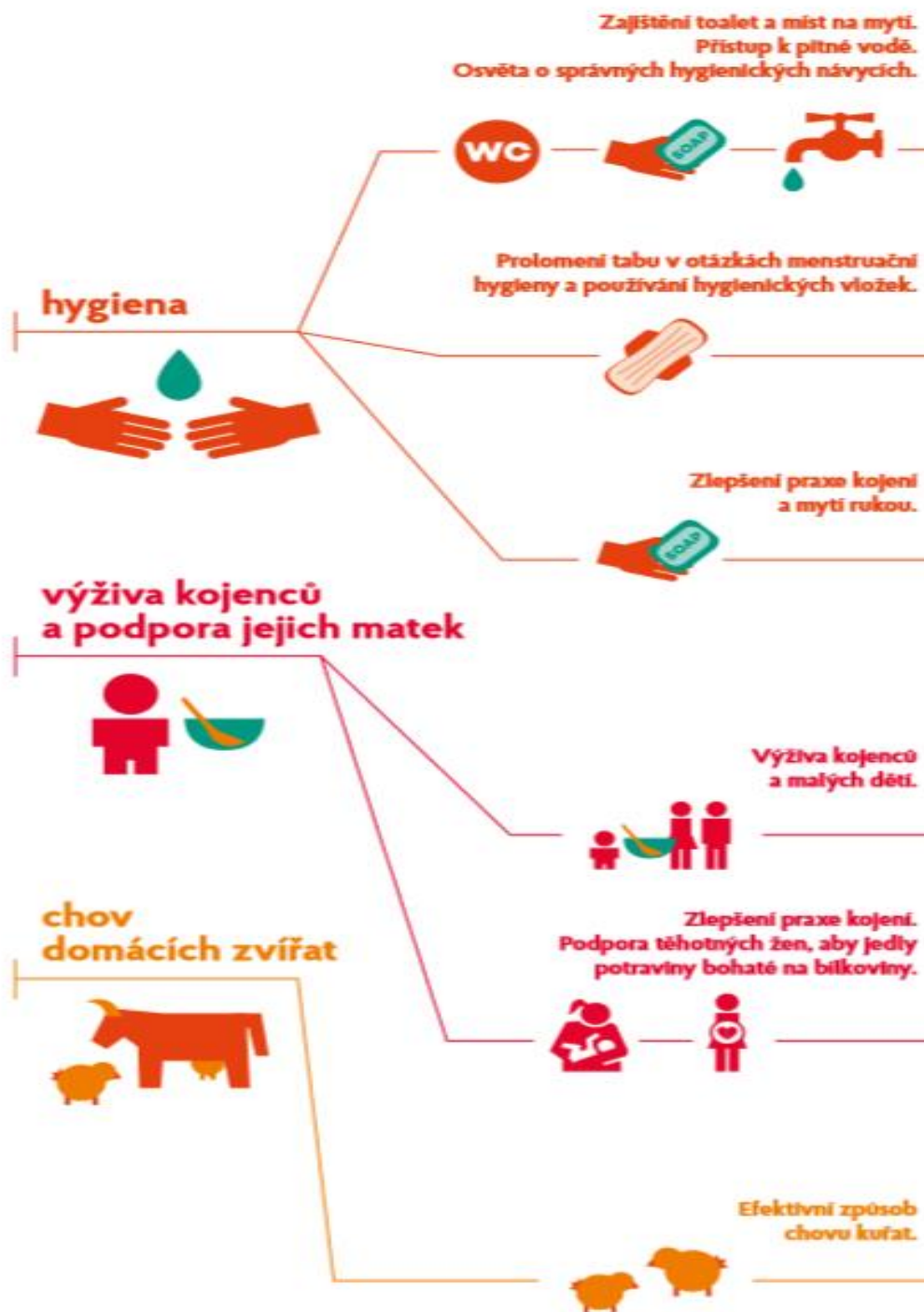

Zdroj schématu č. 6: Humanitární a rozvojová pomoc - Člověk v tísní. Pomáhejte s námi - Člověk v tísní [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvoja-pomoc>

⁶⁶ COUNCIL OF EUROPE. Human rights activism and the role of NGOs [online]. [cit. 23-02-2019]. Dostupné z: <http://www.coe.int/en/web/compass/human-rights-activism-and-the-role-of-ngos>.

⁶⁷ Výroční zprávy - Člověk v tísní. Pomáhejte s námi - Člověk v tísní [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/vyrocní-zpravy>

⁶⁸ tamtéž

Zdroj schématu č. 7: dostupné z Výroční zprávy organizace Člověk v tísni za rok 2017. Dostupné např.: Behaviour Change. Behaviour Change [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.behaviourchange.net/>

3.2.2. Lidská práva

Na jedné z prvních stran této bakalářské práce byla položena otázka, zda je planeta Země vnímána jako svobodná, či nikoli. Odpověď na tuto otázku zahrnuje značnou míru subjektivního pocitu každého, nicméně díky propracovaným statistikám neziskové společnosti Freedom House, na ni lze odpovědět i v konkrétních číslech.⁶⁹ Trend, který trvá již 12 let, bohužel hovoří jasně. Počet zemí, kde se úroveň svobody zhoršuje, převyšuje počet zemí, kde se úroveň svobody naopak zlepšuje. Podle nejnovějších informací, které poskytuje uvedená nezisková společnost, je na světě 45 % svobodných zemí a naopak 55% nesvobodných, nebo částečně svobodných.

Čistě nedemokratických režimů není na světě mnoho. Nicméně v současné době je jakýmsi trendem pokrývání rozdílů mezi pravdou a lží, čímž vznikají hybridní režimy, které mohou zdánlivě vypadat jako demokratické, ale reálně jsou často velmi represivní.⁷⁰ Tyto restriktivní režimy jsou velmi kreativní v represích vůči občanům a nezřídka dochází k inspiraci v metodách od ostatních zemí, kde je situace podobná.

Na takových místech Člověk v tísni podporuje místní lidskoprávní aktivisty, kteří jsou vystaveni široké škále útlaku, mezi něž patří ocerňující kampaně, šíření polopравd, přizpůsobování si obsahu sdělení široké veřejnosti, či využívání činnosti aktivistů k propagaci režimu. Často ale dochází i k zastrašování aktivně působících lidí proti danému režimu. Cílem organizace Člověk v tísni je dvojitý. Podpořit aktivisty v jejich úsilí o zlepšení základních svobod v dané zemi a zároveň poukázat na křehkost demokracie ve světě.⁷¹

Mezi konkrétní podoby pomoci patří tedy přímá podpora obhájců lidských práv a jejich rodin. V praxi jde především o právní pomoc,⁷² ale i pomoc finančního charakteru, díky níž mohou být zajištěny základní potřeby pro rodiny vězněných

⁶⁹ Freedom in the World 2019: Democracy in Retreat | Freedom House. Freedom House | Championing Democracy [online]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019/democracy-in-retreat>

⁷⁰ Např. Egypt, Ázerbájdžán, Rusko, Venezuela

⁷¹ Výroční zprávy - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019].s. 29-33. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/vyrocní-zpravy>

⁷² například pro politické vězně z Krymu, nelegálně zadržované ruským režimem či pro aktivisty ze Střední Asie nebo Egypta

aktivistů. Přímá pomoc zahrnuje i zajištění či podporu při relokacích, kdy se obhájci lidských práv obávají o život svůj, či svých blízkých.⁷³

Z důvodu zvyšujících se nároků na samotnou bezpečnost aktivistů je další formou pomoci školení digitální bezpečnosti. Pořádané školení či stáže jsou v oblasti práva a digitální, či fyzické bezpečnosti. Typickou cílovou skupinou jsou investigativní žurnalisté a v dnešní době i blogeři, kteří upozorňují na danou politickou situaci či problémy.

Nejde ale jen o podporu aktivistů proti režimu v dané zemi. Podpora organizace Člověk v tísni je směřována i například na porušování práv žen, či samotné LGBT⁷⁴ uskupení, jejichž členové se mnohdy schází a podporují se potají.

Poslední oblastí, kde se Člověk v tísni angažuje v rámci podpory lidských práv, je samotná advokační činnost, kdy se snaží informovat o dění v daných zemích, šíření osvěty a vytváření prostoru pro diskuzi o důležitých tématech z celého světa.⁷⁵ Souhrnně lze říci, že pomoc organizace Člověk v tísni v rámci podpory lidských práv je poskytována následujícími způsoby:

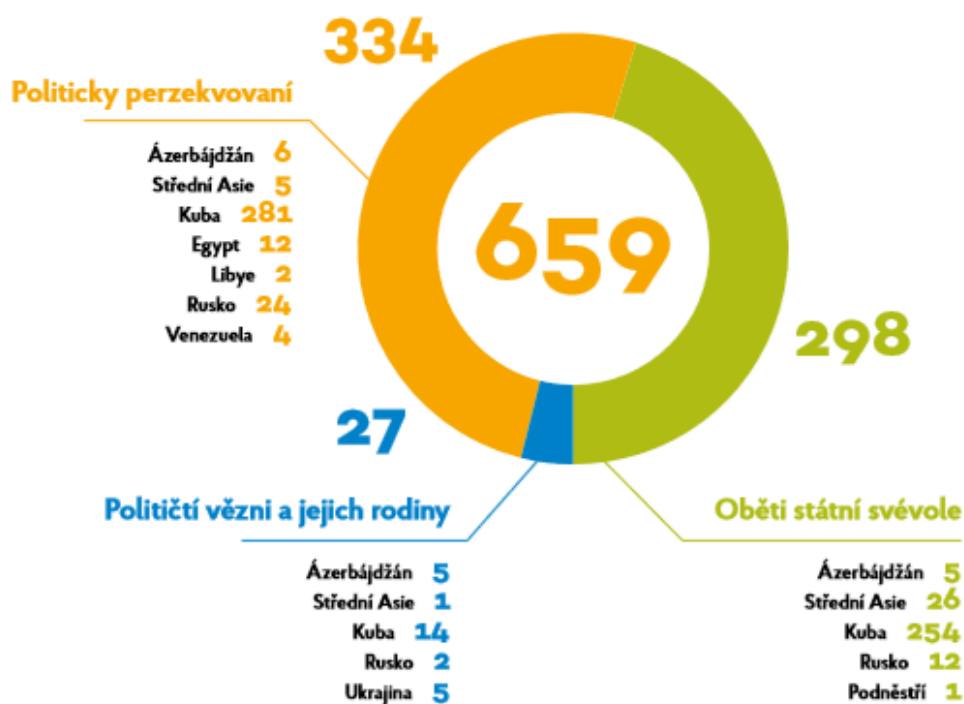
- Právní pomoc perzekovaným lidem
- Psychologická pomoc
- Materiální pomoc
- Relokace
- Neodkladná lékařská péče

Následující schéma zobrazuje rozložení konkrétní přímé pomoci v oblasti lidských práv v roce 2017. Celkem byla poskytnuta pomoc 659 lidem, konkrétní počty daných zemí jsou znázorněny na grafu.

⁷³ DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. Člověk 25: čtvrtstoletí *Člověka v tísni*. Praha: Zeď, [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2. s. 174-175

⁷⁴ zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby

⁷⁵ Výroční zprávy - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019].s. 31. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/vyrocnizpravy>

Zdroj schématu č.8: Výroční zprávy - Člověk v tísní. Pomáhejte s námi - Člověk v tísní [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019].s. 29-33. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/kdo-jsme/vyrocní-zpravy>

Jako případ rychlé pomoci může být uvedena pomoc Venezuele. Od roku 2014 bylo věnováno neziskovým organizacím ve Venezuele prostřednictvím Klubu přátel Člověka v tísní přes 2 miliony korun. V uplynulých týdnech dochází v zemi zmítané politickou i ekonomickou krizí k navýšení humanitární pomoci, kdy venezuelské organizace přihlašují svoje projekty do programu podpory Člověka v tísní. Zajímavostí je, že Venezuele je připravena pomoci i česká vláda, ale Venezuela o pomoc dosud nepožádala.

V současné době je podporována skupin právníků hájící zájmy politických vězňů. Další část prostředků je věnována na podporu nezávislého rádia Humano Derecho, neboť většina médií se nachází pod vládní kontrolou. Člověk v tísní zároveň podpořil mimo jiné umění mladých lidí v chudých městských čtvrtích, kteří přemalovávali propagandistické nápisy na zdech města. Dále je zajišťováno školení nevládních organizací v metodice a efektivitě práce.

Venezuela se dlouhodobě potýká i s nedostatkem základních potravin, produktů jako toaletní papír nebo třeba i léků. V roce 2018 se Člověk v tísní zapojili také do projektu ‚Za hudbu léky‘ (Música por Medicinas), který už se začátkem krize vyzýval ke vzájemné solidaritě a motivoval lidi, aby na společná setkání přinesli léky a staré hudební kazety a CD. Ti, kteří je nejvíce potřebovali, si je díky tomu mohou odnést výměnou za přinesenou hudbu.⁷⁶

3.2.3. Vzdělání a osvěta

Třetí oblastí, které se Člověk v tísní věnuje, je vzdělání a osvěta, které mají za cíl zvyšovat povědomí o konkrétních problémech. Vzdělávací programy jsou tvořeny pro široké spektrum lidí. Jde o studenty v různých věkových kategoriích, ale i jejich pedagogy, dále pak pracovníky úřadů práce nebo také policisty. Témata, která jsou při vzdělávacích akcích či celých programech odpřednášena, se týkají obecných problémů, jako je například chudoba, či potlačování lidských práv, ale i reflektují aktuální světové dění, kdy se řeší například migrace či multikulturalismus.⁷⁷

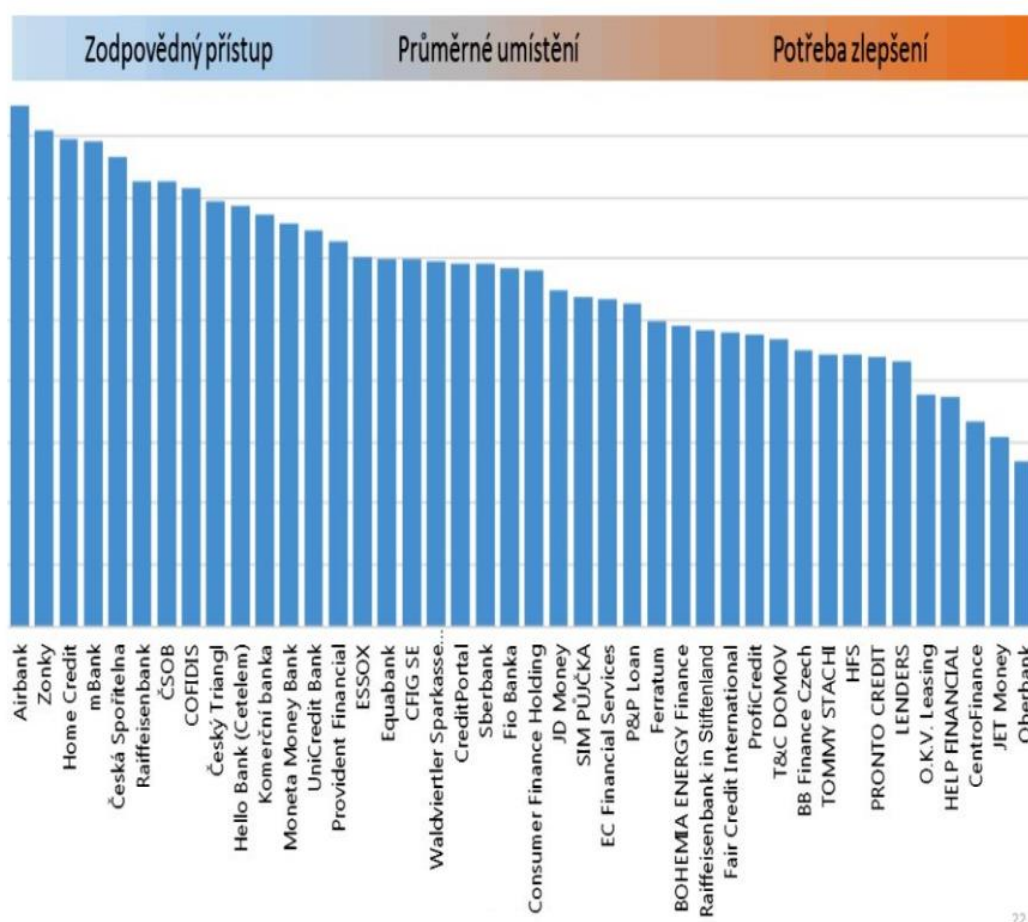
Všechna tato témata jsou skupinám přibližovaná pomocí několika metod. Prvním z nich je přednáška, či přesněji řečeno seminář s besedou, neboť většina témat vyvolává emoce a následně právě diskusi. Další variantou jsou didaktické pomůcky a dokumentární filmy. Každé téma vzdělávání má svůj tým lidí, kteří vytvářejí a hledají nejlepší metody, jak šířit povědomí o daném problému, a výsledek zpravidla bývá kombinace více metod.

Informační programy na území České republiky jsou zaměřeny na veřejnost, státní správu, ale i média, která hrají velmi důležitou roli v obecné informovanosti obyvatel. Z tohoto důvodu spolupracuje organizace Člověk v tísní i s novináři. V poslední době je aktuální program migrace, který má za cíl právě rozšířenou spolupráci s novináři, která povede ke zvětšení rozsahu a zvýšení objektivitě týkající se migrace. Program se snaží hovořit o problémech na základě faktů a zvýšit tím informovanost populace.

⁷⁶ zdroj informací: mluvčí z Centra pro lidská práva a demokracii Člověk v tísní Zuzana Gruberová.

⁷⁷ DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. Člověk 25: čtvrtstoletí *Člověka v tísní*. Praha: Zeď, [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2. s. 76

Další konkrétní oblastí informovanosti obyvatel ze strany této neziskové organizace je boj proti dluhové pasti. Člověk v tísní sestavuje a pravidelně aktualizuje žebříček společností, které poskytují půjčky bez ručitele za nevýhodných podmínek pro dlužníka. Ukazatelem v tomto žebříčku je tzn. predátorský index, který právě ukazuje míru rizika pro potenciální zájemce o služby dané společnosti. V roce 2017 byl zároveň sestaven index odpovědného úvěrování, který obsahuje instituty poskytující půjčky v souvislosti s jejich přístupem ke klientům.

Zdroj obr. č. 3: Člověk v tísní zveřejnil velké srovnání poskytovatelů půjček: Rozdíl v sankcích může činit až pětinasobek - Člověk v tísní. Pomáhejte s námi - Člověk v tísní [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/clovek-v-tisni-zverejnil-velke-srovnani-poskytovatelu-pujcek-rozdil-v-sankcich-muze-cinit-az-petinasobek-4766gp>

S touto oblastí vzdělávání a informovanosti veřejnosti souvisí pořádání festivalu **Jeden svět**. Jedná se o festival dokumentárních filmů o lidských právech. Tento festival, který je pod záštitou Ministerstva kultury nebo například hlavního

města Prahy, uvádí každý rok kolem stovky dokumentárních filmů z celého světa. Témata jednotlivých filmů jsou různorodá, od politického dění, nedemokratických režimů, či řešení sociálních otázek, až po konkrétní problémy jednotlivců, které ale poukazují na závažný problém v dané oblasti. Za velmi významnou pasáž je považovaná i následná debata s hosty, aktivisty i experty, která následuje po promítání zpravidla v Praze, kde je festival uveden premiérově. Následně festival putuje do dalších měst České republiky. V roce 2017 festival Jeden svět navštívilo přes 117 000 diváků. Zajímavostí festivalu je to, že jsou zařazeny i filmy pro zdravotně znevýhodněné občany. V loňském roce byly uvedeny dva filmy pro nevidomé a 5 filmů pro neslyšící.⁷⁸ Festival pořádá i tzv. Relaxované projekce, během nichž jsou uzpůsobeny podmínky (např. tišší zvuk) pro diváky s mentálním postižením nebo diváky s epilepsií.

3.2.4. Sociální práce a integrace

Stěžejní oblastí působení organizace Člověk v tísni je poskytování individuálního či skupinového poradenství pro lidi, kteří se ocitli v náročné sociální situaci. Oblast tohoto působení lze rozdělit na dvě základní části. A těmi jsou poradenství pro dospělé a poradenství pro děti. Vzhledem ke specifčnosti poradenství pro děti jsou na tuto činnost zřízeny speciální týmy odborníků, kteří tyto služby poskytují.

Poskytování pomoci a **poradenství pro děti a mladistvé** Člověk v tísni praktikuje od roku 2006 a v současné době představuje 30% poskytovaného poradenství. Této cílové skupině je nabízena široká škála vzdělávacích služeb, které jim mají pomoci v různých etapách života, resp. vzdělávacího procesu. Prioritním důvodem, proč dochází k ingerenci organizace Člověk v tísni, je nízké vzdělání rodičů dětí, kterým je pomáháno. Pro nejmladší děti od tří let je zajišťováno 15 předškolních klubů. Následně je dětem nabízeno doučování, které je zajišťováno dobrovolníky z řad pedagogických pracovníků. Další možností pomoci nezletilým je pomoc při výběru střední školy, či přestupu na jinou a následné kariérní poradenství.

⁷⁸ Deaf Friendly rozšíření | Jeden svět 2019. 302 Found [online]. Copyright © 1999 [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.jedensvet.cz/2019/deaf-friendly-rozsireni>

Spolupráce s nezletilými nekončí jejich plnoletostí, ale zpravidla jejich zařazením do pracovního procesu.⁷⁹

Následující schéma zobrazuje rozvržení pomoci pro nezletilé v roce 2017.

Zdroj schématu č. 9: Sociální práce v ČR - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr>

Poradenství pro dospělé tvoří 70% poradenské činnosti. Jedná se o komplexní poradenství pro ty, kteří se ocitli ve složité životní situaci a kteří zpravidla nejsou schopni si poradit sami a vyřešit nastalé problémy. Člověk v tísni nabízí rovněž rodinné terapie, při kterých je možno řešit různá témata, která se týkají celé rodiny a dotýkají se více členů dané rodiny zároveň. Velký zájem je o službu dluhového poradenství, kterému se Člověk v tísni věnuje společně s edukační činností, která byla představena v úvodu této kapitoly. Dále je pomáháno lidem, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní, či se stali oběťmi trestných činů. Zároveň je pomáháno i osobám, které opustily výkon trestu odnětí svobody a přejí si restartovat

⁷⁹ Pomáhejte s námi - Člověk v tísni – Výroční zpráva 2017 [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/932/file/cvt-vz-2017-cz.pdf>, s.54

svůj život a pokračovat bez páchání trestné činnosti. Člověk v tísní spolupracuje zároveň i s dalšími organizacemi a úřady, včetně policie, či městských úřadů, a to z důvodu, aby jejich pomoc byla cílena na konkrétní osoby, jež častokrát akutní pomoc potřebují. Pro to, aby mohlo být konkrétnímu člověku pomoci, je nutné splnění podmínky toho, aby se sám aktivně snažil své problémy řešit. V roce 2017 využilo této pomoci celkem 4750 osob.

Velmi úspěšný je tzv. **Program sociální integrace**. Tento program funguje od roku 2006 a nabízí komplexní balíček vzájemně propojených služeb, které jsou poskytovány sociálně vyloučeným jedincům a celým rodinám. Tato pomoc je poskytována v 50 městech České republiky prostřednictvím terénních pracovníků, kterých bylo v roce 2018 zhruba 260. Tým terénních pracovníků je složen ze sociálních pracovníků, právníků a koordinátorů, kteří se snaží o vyřešení problémů konkrétního člověka.⁸⁰ Ta je poskytována vždy velmi individuálně a ve většině případů se prolíná více poradenských služeb dohromady, kdy je jednomu člověku poskytováno poradenství týkající se řešení dluhů, zároveň koordinátor pomáhá hledat klientovi zaměstnání nebo i bydlení. Mezi nejčastěji řešené problémy pak patří nepříznivá rodinná situace, špatné či nevyhovující bydlení, předlužení, či sociopatologie.

3.4. Zdroje financí

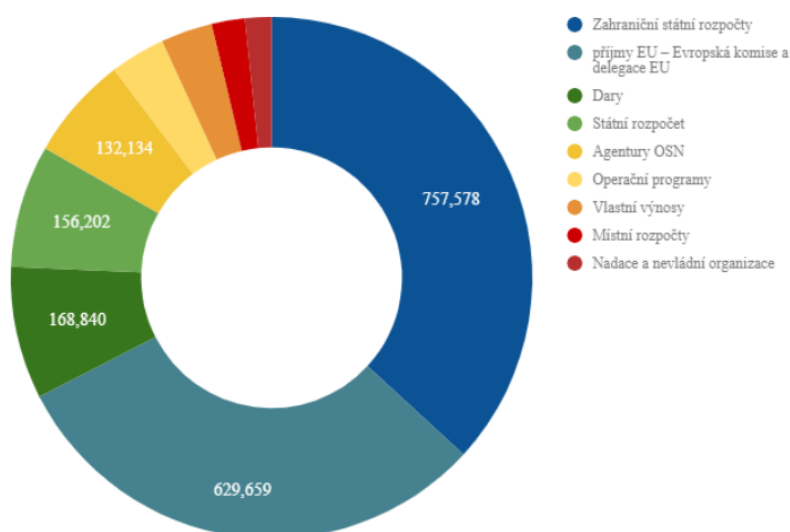
Financování činnosti neziskové organizace Člověk v tísní je zajištěno z mnoha zdrojů. V roce 2017⁸¹ patřily mezi hlavní zdroje financování především prostředky EU, zahraniční státní rozpočty, rozpočet České republiky, ale i prostředky zahraničních vlád, agentur OSN a darů od sponzorů. Určitá část aktivit je financována z podpory pravidelných příspěvků dárců, kterými jsou například členové Klubu přátel Člověka v tísní, který funguje k okamžité pomoci obětem přírodních katastrof a válek. Funkce tohoto zdroje je významná, neboť a jak již bylo řečeno, při přírodních katastrofě se neztrácí čas shromažďováním financí, ale reaguje se okamžitě, což je vzhledem k povaze události klíčové a rozhodující.

Následující graf zobrazuje přehled finančních zdrojů Člověka v tísní v roce 2017.

⁸⁰ DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. Člověk 25: čtvrtstoletí *Člověka v tísní*. Praha: Zeď, [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2. s. 235

⁸¹ Poslední dostupná výroční zpráva a poslední dostupný audit

Přehled finančních zdrojů (2 053 milionů Kč)

Zdroj schématu č. 10: Pomáhejte s námi - Člověk v tísni – Výroční zpráva 2017 [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/932/file/cvt-vz-2017-cz.pdf>

3.5. Stálé zahraniční mise

Z předchozích podkapitol je zřejmé, že působení organizace Člověk v tísni je velmi významné jak v České republice, tak minimálně na stejné úrovni i ve světě. Kromě akutních situací, které vyžadují okamžitý zásah a pomoc, funguje Člověk v tísni na stálých zahraničních misích, kde poskytuje pomoc díky svým kmenovým zaměstnancům. Vedle nich poskytuje pomoc i díky pracovníkům z řad místních obyvatel.

Následující schéma zobrazuje stálé zahraniční mise neziskové organizace Člověk v tísni v roce 2017, přičemž je zobrazen i počet zaměstnanců, kteří v dané oblasti působí. Barevné rozlišení postav je dáno následovně. Zelená barva značí zaměstnance z České republiky, přičemž tmavší barva značí počet mužů, světlejší pak počet žen. Červená/oranžová barva pak představuje počet zaměstnanců lokálních, rovněž tmavší barva ukazuje počet mužů, světlejší pak počet žen. Ze schématu je patrné, že nejvíce zaměstnanců Člověka v tísni působí na stálé zahraniční misi v Sýrii, a to jak českých (20), tak místních (326).

STÁLÉ ZAHRANIČNÍ MISE

GRUZIE
1 1 15 11 / 18

MOLDAVSKO
0 2 5 7 / 2

UKRAJINA
4 6 73 57 / 6

ARMÉNIE
0 0 3 0 / 0

KOSOVO
0 0 2 2 / 3

SRBSKO
0 0 1 1 / 1

ŘECKO
1 0 0 0 / 0

BOSNA A HERCEGOVINA
1 0 2 0 / 3

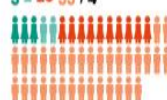
EVROPA A KAVKAZ
30 projektů

ANGOLA
7 1 24 65 / 8

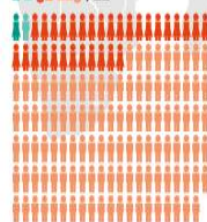

AFRIKA
29 projektů

DR KONGO
3 2 10 33 / 4

ETIOPIE
1 1 31 113 / 11

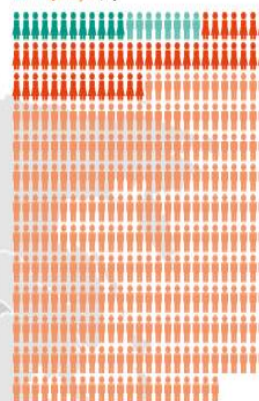
ZAMBIE
2 1 4 8 / 0

IRÁK
6 4 14 64 / 2

SÝRIE
12 8 48 278 / 4

BLÍZKÝ VÝCHOD
57 projektů

1 : 13

na jednoho zahraničního pracovníka či pracovníci
celkové připadá 13 místních zaměstnanců a zaměstnankyň

1298

zaměstnaných a zaměstnanců
celkem

100

partnerských
organizací a institucí

12

dobrovolníků v rámci
iniciativy EU Aid Volunteers

102

pracovníků a pracovníků
v konzule

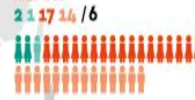
1 2 3 4 / 5

partnerské
organizace
a instituce

zahraniční
zaměstnané
a zaměstnanci

místní
zaměstnané
a zaměstnanci

FILIPÍNY
2 1 17 14 / 6

KAMBODŽA
0 7 16 37 / 6

MYANMAR
3 2 12 11 / 6

ASIE
69 projektů

AFGHÁNISTÁN
3 1 4 6 127 / 1

MONGOLSKO
1 1 6 4 / 10

SŘÍ LANKA
0 0 0 1 / 1

NEPÁL
3 3 24 22 / 8

Zdroj schématu č.11: Pomáhejte s námi - Člověk v tísni – Výroční zpráva 2017 [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019].
Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/932/file/cvt-vz-2017-cz.pdf>

3.6. Člověk v tísní v číslech

Na závěr této kapitoly, která se týká činnosti neziskové organizace Člověk v tísní, je doplněno pro zajímavost několik čísel, které vyjadřují právě činnost této organizace za 25 let jejího fungování.⁸²

- 18 100 006** přímých příjemců pomoci
- 469 340 000 Kč** rozděleno po povodních v ČR
- 1 285 114** prodaných vstupenek na festival Jeden svět
- 30 767** absolventů vzdělávacích kurzů pro učitele v ČR
- 4 972** koz nakoupeno přes www.skutecnydarek.cz
- 2 084 951** zasazených sazenic stromů
- 394** postavených či rekonstruovaných škol
- 1 547** zdrojů pitné vody
- 9 909** podpořených bioplynáren
- 3 650** škol zapojených do Jednoho světa na školách
- 1 800** dobrovolníků vyučujících děti v ČR
- 1 400** dětí z chudých rodin připraveno na vstup do školy
- 54** zemí světa, kde bylo organizací pomáháno
- 1 825** zaměstnanců v organizaci
- 1 749 977 00 Kč** činil obrat v roce 2016
- 597** projektů je administrováno každý rok
- 1 477 798** účetních položek každý rok
- 9 597 931 000 Kč** využito v projektech od roku 1995⁸³

⁸² Jak hospodaříme - Člověk v tísní. Pomáhejte s námi - Člověk v tísní [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/jak-hospodarime>

⁸³ Zpráva nezávislého auditora 2017- [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/935/file/zprava-auditora-2017.pdf>

4. PŘÍPADOVÉ STUDIE

Po teoretickém vymezení činnosti organizace Člověk v tísní je pro ucelenost důležité představit na případových studiích reálnou činnost organizace. Předchozí kapitola obsahovala analýzu jednotlivých oblastí, ve kterých je organizace stabilně aktivní. Následující část práce je zaměřena na dvě témata, jejichž zpracování pro potřeby bakalářské práce proběhlo za součinnosti nejen pracovníků plzeňské pobočky Člověka v tísní, ale i za součinnosti přímých aktérů daných kauz. Jádrem činnosti této pobočky je poskytování sociálně integračních služeb lidem v nepříznivých životních situacích. Vedle toho jsou však také realizovány informační projekty a vzdělávací a kulturní aktivity pro veřejnost.

Existují různé životní situace, do kterých se člověk může dostat, mnohokrát dokonce ani ne svoji vinou, a které není schopen řešit sám. Problémů může být mnoho, od zmíněných dluhů, po pomoc s hledáním bydlení nebo práce. Každodenní činnost pracovníků většinou znamená pracovat současně na řešení více problémů najednou. V takových situacích je především na znalostech a profesionalitě daného pracovníka organizace, aby situaci dokázal zanalyzovat, připravit postup k řešení, ale hlavně i všechno realizovat. V celém procesu hraje nemalou roli také empatie pracovníka organizace, a pochopitelně i schopnost jednat, neboť velmi často s klientem daný pracovník vyřizuje záležitosti na různých úřadech, či dokonce doprovází klienta k soudu. Jak bylo řečeno výše, jednou z podmínek pomoci pracovníků organizace Člověk v tísní je to, že klient má zájem o vyřešení nepříznivé životní situace a sám se o to aktivně snaží. V první případové studii bude představena velmi složitá situace klientky organizace paní Marie V.⁸⁴, která je typickým příkladem toho, že i velmi náročná životní situace může skončit dobře. Druhou případovou studii je pak poukázáno na mnohdy absurdní případy „dětských“ dlužníků, kteří v minulosti dostali pokutu za jízdu na černo v prostředcích hromadné dopravy, a následně po mnoha letech byla tato pokuta společně s náklady exekučně vymáhána.

⁸⁴ Jméno pro účely bakalářské práce změněno

4.1 Cesta z dluhové pasti

Paní Marie se narodila v roce 1954. Již v prvním manželství se vyskytly problémy, a to konkrétně s alkoholismem manžela Marie. Ten se opakovaně pokusil o sebevraždu, osudným se mu ale stal přímo alkohol. Po nějaké době se Marie opět vdala, a s druhým manželem měla dvě děti. Další životní rána přišla před 15 let, kdy se při autonehodě zabil Marii syn v nedožitých 26 letech.

S manželem vlastnila Marie byt o velikosti 4+1 v samotném centru Plzně. V tomto bytě byla trvale přihlášena i jejich dcera, která si bez vědomí rodičů brala velké množství půjček. Marie ze strachu z exekuce splácela půjčky za dceru. Vrcholem těchto sporů byl úvěr, který si dcera vzala na údajné splacení předchozích dluhů, na který ručila Marie s manželem svým bytem. Dcera ni tento úvěr nesplácela, a Marie ve strachu o byt zrušila všechny pojistky, pojištění a spoření, aby mohla všechny dluhy své dcery splácet. Bohužel, dcera Marie si vzala většinu úvěrů u nebankovních společností, které představují riziko ohledně vysoké úroků i následných smluvních pokut. Po roce stálého splácení však Marie již neměla z čeho půjčky splácet, a ačkoliv splátky poctivě hradila, dluh i s úroky a sankcemi představoval částku téměř milion korun. Marie racionálně nechtěla situaci dojít tak daleko, aby o byt přišla kvůli exekuci, a tak se rozhodla byt prodat. Z vlastního bytu o velikosti 4+1 se s manželem přestěhovala do nájemního bytu 1+1 na Vinicích. Byt se prodal pod cenou právě kvůli exekucím. V tuto dobu si Marie brala další půjčky jenom proto, aby uplatila předchozí půjčky, které si vzala její dcera. Následně byla manželům nabídnuta konsolidace půjček od České spořitelny, protože byli dlouholetými a spolehlivými klienty této banky. Výše splátek se vyšplhala k 17 000 Kč měsíčně. Krátce na to Marii zemřel manžel, a ona se tím ocitla v ještě komplikovanější situaci, neboť předtím hradili dluhy společně.

Po smrti manžela se Marie přestěhovala do pronájmu se svojí vnučkou, a zároveň odešla ze zaměstnání do důchodu. Aby mohla splácet dluhy, začala ihned dále pracovat. Ani poté nepřestaly problémy narůstat. V 18 letech přišla vnučce exekuce za jízdu na černo, které se dopustila jako nezletilá. Matka vnučky, Mariina problémová dcera pokutu neuhradila, ani ji nijak neřešila. A tak si Marie vzala další půjčku, aby mohla uhradit existující exekuci. Následně Marie přišla kvůli zdravotním komplikacím o práci a splacení půjček z důchodu nebylo únosné. V této době se dozvěděla, že pojištění proti neschopnosti splácet, které si zřídila a řádně hradila, se

na její situaci nevztahuje. Marie požádala o snížení splátek, dokud si nenajde nové zaměstnání. Toto jí však umožněno nebylo. Marie neměla na splátky, ale ani na jídlo, ocitla se v situaci, kdy nejedla několik dní v kuse. V této době se ke všem problémům rozhodla odstěhovat ze společného pronájmu vnučka, čímž se situace ještě více zhoršila. Marie dlužila nejen na pravidelných splátkách půjček, ale začala dlužit i na nájmu. Následovaly další půjčky od nebankovních společností, aby měla Marie vůbec na jídlo a nájem. Přesto, že Marie začala opět pracovat, zbývalo jí jen málo stokorun měsíčně a nemohla hradit všechny závazky.

V ten moment díky doporučení z Úřadu práce dostala Marie kontakt na pracovníci organizace Člověk v tísni, se kterou začala intenzivně spolupracovat. Vzhledem k tomu, že se Marie již v minulosti snažila řešit svoji situaci v bance pomocí snížení splátek, což jí ale nebylo umožněno, a zároveň sama vyhledala pomoc, splnila podmínku toho, aby jí byla pomoc organizace Člověk v tísni poskytnuta. Marie společně s pracovníci organizace došly na Českou spořitelnu, kde se vyjednat nižší splátky nepodařilo, protože Marii evidovali jako neplatiče. Spor s Českou spořitelnou byl proto směřován k finančnímu arbitrovi. Výsledkem bylo, že došlo ke smíru, v rámci kterého byla měsíční splátka z 11 500 Kč snížena na 3 500 Kč se zachováním doby splácení, jelikož Marie v té době již dluh významně přeplatila. Další dva dluhy řešily opět u finančního arbitra, který oba návrhy sloučil do jednoho a úvěrové smlouvy zcela zneplatnil. Vyjádřil se k tomu tak, že společnost vůbec neposoudila úvěruschopnost klientky, takže stačilo, aby Marie zaplatila jistinu.

Dále bylo nutné vyřešit dluh na nájmu a zajistit, aby Marie bydlela v bytě, který bude sama schopna uplatit. Vzhledem ke svému věku si proto podala žádost o městský byt v domě s pečovatelskou službou a s majitelem původního bytu se jí nakonec podařilo domluvit splátkový kalendář.

Dnes bydlí Marie v městském bytě v domě s pečovatelskou službou. Povedlo se jí najít si nové zaměstnání. Díky tomu mohla Marie řádně splácet všechny úvěry. Chtěla dokonce jednorázově splatit vyšší částku, ale musela by hradit poplatek za mimořádnou splátku, což nechtěla. V současné době je Marie zase klidná, protože ví, že i kdyby přišla o zaměstnání, tak z důchodu je schopna pokrýt nájem, měsíční splátku i všechny ostatní nezbytné výdaje.

Na tomto případě je jasně vidět, jak moc dokáže organizace Člověk v tísni pomoci lidem v nepříznivé životní situaci. Z vyprávění paní Marie vyšla najevo skutečnost, že v momentě, kdy ji doprovázela pracovnice organizace Člověk v tísni, šlo dle jejích slov „všechno skoro samo“, kdežto když řešila určité záležitosti sama (např. žádost o snížení splátek), nebylo jí vyhověno.

4.2 Příští stanice exekuce

Adéla⁸⁵ se na organizaci Člověk v tísni obrátila v době, kdy byla ještě nezletilá. V 16 letech si byla kvůli brigádě zařídit bankovní účet, kde zjistila, že má exekuce, které byly zejména za jízdu na černo v MHD. Adély rodina se musela před časem odstěhovat do azylového domu na kraji města a Adéla tak musela dojíždět do školy tramvají. První z dluhů byl z doby, kdy bylo Adéle 9 let. Už ve svých 16 letech se snažila aktivně řešit, jak dluhy splatí. Situaci měla ale komplikovanou tím, že studovala hotelovou školu, o víkendech a prázdninách sice chodila na brigády, ale z vydělaných peněz finančně podporovala svou matku a na splácení dluhů jí nezbývaly prostředky. Adéla byla osobně na Plzeňských městských dopravních podnicích požádat o splátkový kalendář, kde jí byla stanovena splátka ve výši 1000 Kč měsíčně, na kterou ale neměla. Adéla byla i nadále aktivní a napsala žádost přímo vedoucí, ve které vylicila svoji situaci a navrhla řešení. Bohužel ani to nepomohlo a její žádost byla zamítnuta. Tímto neúspěchem skončily Adéliny pokusy o vyřešení situace ještě před dovršením zletilosti.

Ve svých 19 letech se Adéla obrátila na společnost Člověk v tísni, kde nejprve zmapovali její závazky. Většina exekucí byla u dopravních podniků, jedna u městské knihovny a jedna u společnosti o2. Celková výše pohledávek činila 130 000 Kč. Za podpory právního oddělení se pokusili o smírné řešení s knihovnou a společností o2. Za knihovnu se na žádost o smírné řešení ozval právní zástupce knihovny, který svým přístupem překvapil jak pracovníky organizace Člověk v tísni, tak samotnou Adélu. Ve svém sdělení oznámil, že je přístupem Adély překvapený, neboť je zcela výjimečné, že chce závazky, které nejsou ani fakticky její, řešit. Právní zástupce se okamžitě vzdal exekučních nákladů a velmi omezil požadavek na náhradu nákladů nalézacího řízení, a to tak, že nepožadoval náklady dle advokátního

⁸⁵ Jméno bylo pro účely bakalářské práce změněno

tarifu. Závěrem oznámil, že přístup Adély ho vedl k tomu, aby jí k nadcházejícím narozeninám (v té době za dva dny) „daroval“ odpuštění všech nákladů řízení.

I společnost o2, u které vznikl dluh kvůli tomu, že si na Adélu vzal otec v jejích 12 letech paušál a následně volal na drahá telefonní čísla, přistoupila na smírné řešení. Dluh se sice dostal do exekučního řízení, ale exekuce byla zastavena.

Věc u dopravních podniků není skončena do současné doby.⁸⁶ Vzhledem k tomu, že situace se začala řešit po uplynutí lhůty na možné odvolání proti rozhodnutí soudu, zvažuje právní oddělení společnosti Člověk v tísni podat ústavní žalobu. Nejprve chtějí ale dojednat osobní schůzku, kde se pokusí o smírné řešení komplikované situace.⁸⁷

⁸⁶ 27. 02. 2019

⁸⁷ Občasník Člověk v tísni, Plzeňský kraj, říjen 2018, s. 3

5. ZÁVĚR

Cílem předkládané bakalářské práce bylo představení fungování neziskových organizací, konkrétně pak analýza činnosti neziskové společnosti Člověk v tísni o.p.s.. Jak již bylo řečeno v úvodu, téma neziskových společností je nejen v České republice stále aktuální a hodně diskutované, a proto jsem velmi ráda, že jsem měla díky zpracování práce možnost hlouběji proniknout do této problematiky. Na druhou stranu je nutné kriticky zhodnotit, že tato oblast je značně náročná na komplexní pojetí, kdy i jednotlivé části, jež obsahuje předkládaná bakalářská práce (např. financování neziskového sektoru či druhy neziskových společností), jsou obvykle zpracovány jako samostatné téma bakalářských či diplomových prací.

Při zpracování bakalářské práce bylo vycházeno z různorodých pramenů, které jsou k danému tématu dostupné. V první části, která téma práce uvozuje, a to především představením neziskového sektoru z pohledu recentní úpravy, ale i exkurzem do historie, neboť pro ucelené pojetí je důležité představit alespoň stěžejní milníky v minulosti, které ovlivnily fungování neziskového sektoru a jeho následný vývoj, se jednalo o odbornou literaturu, ale hlavně komentáře k příslušným zákonům. Druhá kapitola, věnující se samotné analýze činnosti neziskové organizace Člověk v tísni o.p.s., byla zpracována především na základě výročních zpráv organizace Člověk v tísni o.p.s., ale i auditových zpráv a literatury vydané touto společností. Těší mě, že jsem mohla bakalářskou práci doplnit o případové studie, na kterých mohlo být názorně ukázáno, jak funguje společnost Člověk v tísni o.p.s. v Plzeňském kraji v praxi. Tato kapitola byla zpracována na základě osobních rozhovorů s aktéry jednotlivých případů, ale i se zaměstnanci organizace.

Neziskový sektor má v současné době velmi významné postavení ve společnosti, nicméně bohužel mu není věnována pozornost a svým způsobem i úcta, kterou by si bezesporu zasloužil. Vnímání neziskového sektoru společností by mohl pomoci i postoj politiků k tomuto sektoru a zlepšení informovanosti lidí, neboť nelze si reálně představit, že by obsah činnosti, která je neziskovým sektorem zajišťována, by byl zajišťován jiným způsobem.

RESUMÉ

I have chosen a topic of „Analysis of activities of non-profit organizations in the Czech Republic“ as a main theme of my thesis. The aim of the paper is to create a comprehensive view of this very interesting topic, specifically the activities of the non-profit organization People in Need in the Pilsen Region. Despite the attractions of this issue, some problems are too complex for the purpose of thesis and in fact should be large enough to cover the whole work. Therefore I have certain passages focused on selected issues.

In the introduction, I explained why I chose this topic. Then I described, what is the aim of this work and what methods were used in writing this theses. This diploma thesis is divided into individual parts. For clarity's work further divided into other parts. The first part introduces some basic concepts and description of the non-profit sector in the Czech legal system at present, but also in the past.

The second chapter is focused on a specific non-profit organization operating not only in the Czech Republic, People in Need. A program of activities, including foreign missions, is presented here. Furthermore, there is a system of financing and specific activities created by the Pilsen branch office.

Finally, the last chapter is devoted to case studies of People in need in the Pilsen region. The first is devoted to the life story of Mary who lost everything but not her fault. Thanks to People in Need today she lives a full-fledged life without fear and trouble. The second story is about Adele, a child debtor who got into debt because of her parents' irresponsibility. Unfortunately, none of the stories are unique and similar stories are many more.

The topic of nonprofit organisations is still actual and much debated, so I am very pleased to be able to understand the topic and extended knowledge through my bachelor's thesis.

ZDROJE

Komentáře, učebnice, monografie

DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex, 1996. ISBN 8085963191.

BACHMANN, Pavel. *Management neziskové organizace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-130-3.

DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-103-3.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5

ŠIMKOVÁ, Eva. *Management a marketing v praxi neziskových organizací*. Vyd. 4., aktualiz. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-012-2.

TETŘEVOVÁ, Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-79-5.

DOLEŽALOVÁ, Antonie. *Hlávkoví předchůdci a pokračovatelé: právní postavení a sociální funkce nadací v českých zemích a v Československu od jejich vzniku do současnosti*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2014. ISBN 978-80-86729-97-8.

BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024516509.

FRIČ, Pavol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 8086432041.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav; DEVEROVÁ, Lenka, a kol. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-445-2.

DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. *Člověk 25: čtvrtstoletí Člověka v tísní*. Praha: Zed', [2017]. ISBN 978-80-906593-2-2.

Zahraniční zdroje

SALAMON, Lester M., ANHEIER, Helmut K. *In Search of the non profit sector. I. The Question of definitions*. Voluntas Vol.3, No.2, 1992

PESTOFF, Victor Alexis, Taco BRANDSEN a Bram VERSCHUERE. *New public governance, the third sector and co-production*. New York: Routledge, 2012. ISBN 0415897130

COUNCIL OF EUROPE. Human rights activism and the role of NGOs [online]. [cit. 23-02-2019]. Dostupné z: <http://www.coe.int/en/web/compass/human-rights-activism-and-the-role-of-ngos>.

Freedom in the World 2019: Democracy in Retreat | Freedom House. Freedom House | Championing Democracy [online]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019/democracy-in-retreat>

Časopisecká literatura, příručky

ŠKARABELOVÁ, Simona et al. Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002

Hloušek, J., & Hloušková, Z. (2011). Získávání zdrojů na aktivity NNO působící v sociální oblasti. Hradec Králové: Gaudeamus.

Občasník Člověk v tísni, Plzeňský kraj, říjen 2018

Internetové zdroje

Poznámky k „analýzám“ transformace | Václav Klaus. *Hlavní stránka | Václav Klaus* [online]. Copyright © 2010, Václav Klaus. Všechna práva vyhrazena. Bez předchozího písemného souhlasu není dovoleno další publikování, distribuce nebo tisk materiálů zveřejněných na tomto serveru. [cit. 18.02.2019]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/558>

Základní přehled změn, které přináší nový Občanský zákoník | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. [cit. 22.02.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-ktere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html>

NEZISKOVKY- Fakta o NNO. *NEZISKOVKY-* [online]. Dostupné z: <https://www.neziskovky.cz/clanky/511/fakta/>

Zákony.centrum.cz [online]. [cit. 22.02.2019] Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/cast-1-hlava-6-dil-3>

NEZISKOVKY- Fakta o NNO. *NEZISKOVKY-* [online]. [cit. 22.02.2019] Dostupné z: <https://www.neziskovky.cz/clanky/511/fakta/>

Nový Občanský zákoník (úplné znění) - Podnikatel.cz. Podnikatel.cz - největší server pro podnikatele v ČR [online]. Copyright © 2007 [cit.22.02.2019]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/uplne/>

ANNOJMK | Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje, z. s. [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: http://www.annojmk.cz/sites/all/files/2016_dopady-noz-na-nno-teorie-praxe.pdf

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Zákony pro lidi - Sbíрка zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

Financování neziskových organizací | Podpora z národních zdrojů | Ministerstvo financí ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © 2005 [cit. 18.02.2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>

O nás - Člověk v tísni. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>

Člověk v tísni, o.p.s., IČO: 25755277, 23. 2. 2019 - Obchodní rejstřík | Peníze.cz. Obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, ARES | Peníze.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://rejstrik.penize.cz/25755277-clovek-v-tisni-o-p-s>

[online]. Copyright © 2019 Člověk v tísni [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.skolavafrice.cz/prave-stavime>

Deaf Friendly rozšíření | Jeden svět 2019. 302 Found [online]. Copyright © 1999 [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.jedensvet.cz/2019/deaf-friendly-rozsireni>

Zákony a komentáře

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině. 2., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-362-2.

LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

Výroční a auditové zprávy

Výroční zprávy - Člověk v tísní. Pomáhejte s námi - Člověk v tísní [online]. Copyright © [cit. 23.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/vyrocní-zpravy>

Zpráva nezávislého auditora 2017- [online]. Copyright © [cit. 24.02.2019]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/935/file/zprava-auditora-2017.pdf>